

Behoeftenonderzoek Hybride warmtepompen

Rapport I&O Research

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/233

Datum

oktober 2022

Opdrachtgever

Natuur & Milieu

Auteurs

Jord van Beek
Melle Conradie

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Managementsamenvatting	4
2	Inleiding	8
2.1	Aanleiding en achtergrond	8
2.2	Onderzoeksdoelen	8
2.3	Methode en respons	8
2.4	Leeswijzer	9
3	Overwegingen aanschaf warmtepomp	10
3.1	Een derde overwoog aanschaf hybride warmtepomp	10
3.2	Levering warmtepomp vaak langer dan 3 maanden	11
3.3	Belemmeringen en kosten	13
3.4	Liefst financiering met eigen spaargeld en subsidies	17
4	Ervaringen van warmtepompbezitters	19
4.1	Klimaat en kosten belangrijke redenen voor aanschaf warmtepomp	19
4.2	Warmtepompbezitters overwegend tevreden over aanschafproces én pomp	20
5	Kennis en informatie	23
5.1	Driekwart kreeg bij vervanging cv-ketel geen informatie over alternatieven	23
5.2	Warmtepompbezitters relatief vaak recent verhuisd	25
5.3	Vier op tien niet-warmtepompbezitters heeft informatiebehoefte	27
6	Hybride warmtepompen als standaard	29
6.1	Weinig detailkennis over nieuwe standaard.	29
6.2	Deel Nederlanders kan verrast worden door nieuwe standaard	30
6.3	Helpt vindt nieuwe standaard een goed idee	31
A	Respons naar achtergrondkenmerken	34
B	Gebruikte vragenlijst	37

1 Managementsamenvatting

Achtergrond

Hybride warmtepompen worden per 2026 de norm. Dit betekent dat er bij vervanging van de cv-ketel, een hybride warmtepomp of een nog duurzamer alternatief in de woning geïnstalleerd moet worden. Dit onderzoek moet in kaart brengen welke prikkels consumenten kunnen helpen om de overstap naar een hybride of elektrische warmtepomp te maken. Ook zijn in het onderzoek de houding en belangrijkste zorgen ten aanzien van normering getoetst.

Voor het onderzoek is een representatieve groep van 787 Nederlanders benaderd. Hiervan hebben er 37 een hybride of elektrische warmtepomp. Daarnaast is nog een aanvullende groep van warmtepompbezitters (zowel hybride als elektrisch) benaderd, dit leverde 401 deelnames op. De warmtepompbezitters zijn specifiek gevraagd naar hun ervaringen met de warmtepomp en het aanschafproces. De dataverzameling liep van 17 augustus tot en met 28 augustus 2022 in het I&O Research Panel.

	Aantal
Representatieve groep Nederlanders 18 +	787
Warmtepompbezitters met hybride of elektrische warmtepomp	401
Totaal	1.188

Een derde overwoog aanschaf hybride warmtepomp

Van de Nederlanders zonder warmtepomp heeft 32 procent ooit overwogen om een hybride warmtepomp aan te schaffen. Kostenaspecten zijn hierbij belangrijke overwegingen: achtereenvolgens worden vermindering van het gasverbruik (71%), een lagere energierekening (62%) en geldbesparing op de lange termijn (51%) veel genoemd. Voor 62 procent is het klimaat en vermindering van CO₂-uitstoot een reden voor de overweging.

Levering warmtepomp vaak langer dan 3 maanden

Van de Nederlanders zonder warmtepomp die ooit een hybride warmtepomp overwogen, heeft een op de vijf (19%) een offerte voor een hybride of elektrische warmtepomp aangevraagd in 2022. De levertijd die de installateur daarbij aangaf was in zo'n zeven op tien gevallen langer dan drie maanden.

Kostenaspecten belemmerend maar ook mogelijke motivatie voor overstap

De helft van de Nederlanders zonder warmtepomp, ziet kosten van de aanschaf en installatie als een belemmering voor de aanschaf van een hybride warmtepomp. Daarmee is dit een grotere belemmering dan de geschiktheid van het huis (41%), de kosten op lange termijn (31%) en de effecten op het wooncomfort (18%). Vier op de tien zeggen dat ze mogelijk een hybride warmtepomp aan zouden schaffen als de aanschafkosten niet te hoog zijn (39%) en het zorgt voor een verlaging van de energierekening (37%).

Klimaat en kosten belangrijke redenen voor aanschaf warmtepomp

Ook voor warmtepompbezitters (met een hybride of een elektrische warmtepomp) waren kostenaspecten een belangrijke reden voor de overstap. Het klimaat wordt daarbij wat vaker genoemd als mogelijke motivatie dan door de Nederlanders die geen warmtepomp bezitten. Een deel van de warmtepompbezitters geeft aan dat de warmtepomp al aanwezig was in de nieuwe woning toen ze erin trokken, in dit geval was het dus geen doelbewuste keuze van de bewoner.

Nederlanders schatten kosten hybride warmtepompen te hoog in

In relatie tot belemmerende kostenaspecten is het interessant om te zien dat aanschaf- en installatiekosten van de hybride warmtepomp vaak te hoog ingeschat worden door Nederlanders die geen warmtepomp hebben. Ze noemen bedragen van € 2.500 tot € 20.000 voor de aanschaf en installatie.¹ Gemiddeld denkt men dat de kosten € 7.780 zijn. Dit terwijl men, gemiddeld genomen, een bedrag van € 3.523 acceptabel zegt te vinden.

Wanneer we kijken naar de daadwerkelijke aanschaf- en installatiekosten kan men al een hybride warmtepomp krijgen vanaf circa € 5.000.² Nemen we ook de subsidies mee, dan is men voor de aanschaf en installatie van een hybride warmtepomp zonder nieuwe cv-ketel ongeveer € 3.500 kwijt. Dit ligt in de buurt van het bedrag dat men acceptabel vindt om kwijt te zijn. Het vergroten van kennis over de kosten, zou dus kunnen helpen om meer Nederlanders de overstap te laten maken naar een hybride warmtepomp.

Liefst financiering met eigen spaargeld en subsidies

Gesteld dat men een hybride warmtepomp zou aanschaffen, zou men deze het liefst betalen met eigen spaargeld (door 60% genoemd) gecombineerd met subsidie van de Rijksoverheid (55%) of gemeente (50%). Daarbij geeft ruim de helft (54%) aan niet te weten dat er ook al subsidies zijn voor hybride warmtepompen.

Warmtepompbezitters overwegend tevreden over aanschafproces én apparaat

Over het algemeen zijn warmtepompbezitters (met een hybride of een elektrische warmtepomp) tevreden over het aanschafproces. Men is duidelijk vaker wel dan niet tevreden over de installatie, de service na de installatie, het vinden van een installateur en de informatievoorziening vooraf. Het meest tevreden is men over de installatie zelf (70% tevreden; 7% ontevreden). Het minst over de informatievoorziening vooraf (52% tevreden; 10% ontevreden).

¹ Vraagstelling: "Welk bedrag denkt u dat u kwijt bent met de aanschaf (inclusief installatie) van een hybride warmtepomp?"

² <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/duurzaam-verwarmen-en-koelen/hybride-warmtepomp/#wat-kost-een-hybride-warmtepomp>

Ook over de aspecten van de warmtepomp zelf is men overwegend tevreden. Het comfort (85%) en de impact op de energierekening (82%) stemmen ruim vier op de vijf tevreden. Alleen over de aanschaf- en installatieprijs is een minderheid tevreden (45%). Twee op de vijf zijn hier neutraal over en 12 procent is minder te spreken over de aanschaf- en installatieprijs.

Driekwart kreeg bij vervanging cv-ketel geen informatie over alternatieven

Van de Nederlanders die in de afgelopen vijf jaar een cv-ketel vervingen, kreeg 73 procent geen informatie over alternatieven voor de cv-ketel. Ook bij een verhuizing hoorde 83 procent niets hierover. Wanneer men wel informatie krijgt, is dit bij de vervanging meestal door de installateur (16%) en bij een verhuizing door de makelaar (7%). Wat opvalt is dat warmtepompbezitters relatief vaak recent verhuisd zijn. Dit sluit aan bij de bevinding dat een deel van de warmtepompbezitters aangeeft dat de warmtepomp al aanwezig was in hun nieuwe huis toen ze verhuisden. Hierbij geeft men vaak aan dat de woning al voorzien was van een warmtepomp en het dus geen eigen keuze was.

Vier op tien Nederlanders zonder warmtepomp hebben informatiebehoefte

Dat Nederlanders zonder warmtepomp weinig informatie hebben gekregen over verwarmingsalternatieven voor hun cv-ketel, wil niet zeggen dat zij ook geen behoefte hebben aan die informatie. Iets minder dan een kwart (23%) van deze groep geeft aan dat zij vinden dat ze genoeg informatie beschikbaar hebben en nog eens 28 procent zegt geen informatiebehoefte te hebben (Figuur 5.5). In totaal zegt 42 procent meer informatie te willen over ten minste een van de voorgelegde onderwerpen. Met name de kosten, vergelijking met alternatieven en de aanschafmogelijkheden worden genoemd. Ook bij het toetsen van kennis valt op dat Nederlanders zonder warmtepomp relatief vaak niet weten of bepaalde uitspraken over hybride warmtepompen kloppen of niet.

Weinig detailkennis over nieuwe standaard

Weinig Nederlanders (3%) zijn naar eigen zeggen tot in details op de hoogte van de normering van warmtepompen in 2026. Al zeggen in totaal zeven op de tien Nederlanders (69%) er wel eens van gehoord te hebben of in grote lijnen te weten wat het betekent.

Deel Nederlanders kan verrast worden door nieuwe norm

Open gevraagd naar de ingangsdatum, weet 6 procent dat dit 2026 is. Zestien procent denkt dat het nog voor 2026 wordt ingevoerd. Een op de drie Nederlanders denkt dat dit later is (32%). Bijna de helft (44%) zegt het echt niet te weten. Een meerderheid van de Nederlanders zou dus overvallen kunnen worden door de nieuwe norm. Overigens was ten tijde van dit onderzoek ook pas slechts 4 maanden bekend dat er per 2026 een norm komt.

Helft vindt nieuwe norm een goed idee

Nadat men in het onderzoek een tekst over de hoofdlijnen van de norm te zien heeft gekregen, vindt men de norm over het algemeen een goed idee. De helft (48%) is voorstander en 13 procent vindt het een slechte zaak. Onder deze laatste groep zijn ook warmtepompbezitters die waarschijnlijk principieel tegenstander zijn in plaats van dat ze praktische bezwaren hebben. Van de warmtepompbezitters vindt 8 procent de invoering van de norm namelijk een slechte zaak. Voor het voldoen aan de normering, ziet de helft van de Nederlanders (48%) een taak voor de woningeigenaar of verhuurder.

Vier procent vindt dat de bewoner of huurder hier de verantwoordelijkheid voor zou moeten dragen. Een vijfde (19%) wil dat dit bij de Rijksoverheid komt te liggen.

Ruime steun voor ontzien lagere inkomens bij verduurzaming

Uit het onderzoek blijkt dat kostenaspecten een belangrijke motivatie én belemmering vormen voor de overstap naar een hybride warmtepomp. Aan de ene kant valt er winst te behalen bij het vergroten van de kennis over de kosten, hybride warmtepompen zijn namelijk vaak goedkoper dan men denkt. Daarnaast zouden lagere inkomens ontzien kunnen worden bij het verduurzamen van hun woning. Als er minder kosten zijn, zal dit namelijk ook minder een belemmering zijn. Zes op de tien Nederlanders (62%) zijn er voorstander van dat huishoudens met lagere inkomens ontzien worden bij het verduurzamen van hun woning. Een op de vijf is het hier juist niet mee eens. Naar verhouding zijn dit vaak Nederlanders met een inkomen van twee keer modaal of meer (bruto maandelijks huishoudensinkomen van € 73.000 of meer), die in een koopwoning wonen én al een warmtepomp hebben.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding en achtergrond

Natuur & Milieu pleit ervoor dat er vanaf 2024 ieder jaar minimaal 100.000 hybride warmtepompen bij moeten komen.³ De afspraken uit het Klimaatakkoord worden voor de gebouwde omgeving voorlopig niet behaald. Hybride warmtepompen kunnen een tussenstap vormen voor het volledig aardgasvrij maken van woningen. Er is aangekondigd dat hybride warmtepompen per 2026 de norm worden. Dit betekent dat bij vervanging van de cv-ketel, een hybride warmtepomp of een nog duurzamer alternatief in de woning geïnstalleerd moet worden.

Jaarlijks worden ruim 400.000 cv-ketels op aardgas vervangen. Een hybride warmtepomp is relatief eenvoudig te plaatsen en verbruikt tot 70 procent minder aardgas. Het inzetten op een hybride warmtepomp bij het vervangen van cv-ketels kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verminderen van het gasverbruik.

2.2 Onderzoeksdoelen

Het idee bestaat dat veel consumenten momenteel nog niet bekend zijn met de hybride warmtepomp. Dit onderzoek moet onder ander inzichtelijk maken wat consumenten motiveert of ervan weerhoudt te kiezen voor een hybride warmtepomp. Daarnaast maakt het onderzoek de houding en belangrijkste zorgen ten aanzien van normering per 2026 inzichtelijk en toetsen we de tevredenheid van warmtepompbezitters over hun warmtepomp en het aanschafproces.

2.3 Methode en respons

Voor dit onderzoek hebben we Nederlanders benaderd via het I&O Research Panel om een online vragenlijst in te vullen. De dataverzameling vond plaats van 17 augustus tot en met 28 augustus 2022. Voor het onderzoek zijn twee groepen benaderd. Allereerst een representatieve steekproef van netto 787 Nederlanders. De resultaten voor deze groep zijn gewogen naar leeftijd, geslacht, regio, opleidingsniveau en stemgedrag en daarmee representatief voor deze kenmerken. Met dit aantal waarnemingen kunnen we met een foutmarge van 3,5 procentpunt uitspraken doen voor de Nederlandse populatie.

Daarnaast hebben we een extra steekproef uitgenodigd van Nederlanders die al een hybride of elektrische warmtepomp hebben en niet tot de representatieve steekproef behoren. Dit leverde 401 extra deelnames van warmtepompbezitters op. Daarmee is het mogelijk om ook voor deze groep uitspraken te doen. De uitkomsten van deze groep zijn ongewogen omdat we de eigenschappen van de totale populatie warmtepompbezitters in Nederland niet kennen. Daarom valt niet vast te stellen in hoeverre de warmtepompbezitters in het onderzoek op eigenschappen afwijken van de totale populatie. Met 401 waarnemingen kunnen we uitspraken doen met een foutmarge van 4,9 procentpunt voor de warmtepompbezitters.

³ <https://www.natuurenmilieu.nl/nieuwsberichten/klimaatdoelen-voor-2030-minstens-1-miljoen-hybride-warmtepompen/>

Tabel 2.1 – Aantal deelnames per steekproef.

	Aantal
Representatieve groep Nederlanders 18 +	787
Warmtepompbezitters met hybride of elektrische warmtepomp	401
Totaal	1.188

Wanneer we de achtergrondvariabelen van deze beide steekproeven vergelijken, vallen een aantal zaken op (zie ook Bijlage A). De warmtepompbezitters zijn over het algemeen ouder en hebben een hoger inkomen dan de gemiddeld Nederlander. Ook hebben zij vaker een koopwoning (83%; NL: 73%). Daarnaast is opmerkelijk dat zij vaker wonen in vrijstaande woningen (38%; NL: 17%) en de helft in huizen woont die zijn gebouwd na 2009. Gemiddeld is dit 12 procent.

2.4 Leeswijzer

We zijn het rapport gestart met een managementsamenvatting en deze inleiding. Hoofdstuk 3 gaat in op de overwegingen die Nederlanders hebben en de belemmeringen die ze ervaren bij de overstap naar een hybride warmtepomp. In hoofdstuk 4 worden de ervaringen van de huidige warmtepompbezitters uiteengezet. Hoofdstuk 5 gaat over de kennis en informatie met betrekking tot warmtepompen. We sluiten af met hoofdstuk 6 over de houding ten aanzien van hybride warmtepompen als nieuwe norm in 2026. De gebruikte vragenlijst en de respons naar achtergrondkenmerken staan in de bijlagen.

Waar we in dit rapport spreken over Nederlanders gaat het om de representatieve Nederlandse steekproef. Wanneer we het hebben over warmtepompbezitters, gaat het over de aanvullende groep van 401 warmtepompbezitters (zie Tabel 2.1).

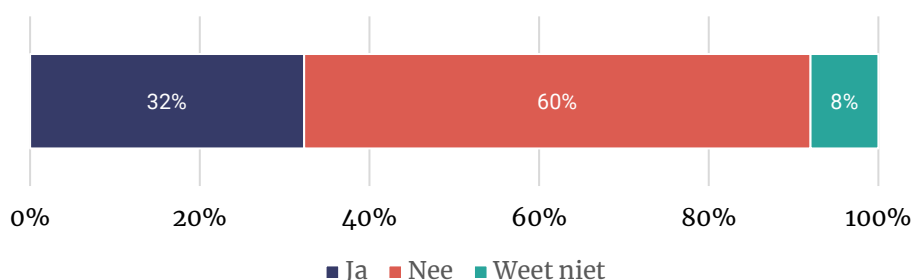
De percentages in deze rapportage worden afgerond op hele cijfers. Hierdoor tellen de percentages in sommige figuren en tabellen op tot 99 of 101 procent. We benoemen verschillen tussen (sub)groepen van Nederlanders in de tekst. Bij alle benoemde verschillen gaat het om statistisch significante verschillen ($p < 0,05$).

3 Overwegingen aanschaf warmtepomp

3.1 Een derde overwoog aanschaf hybride warmtepomp

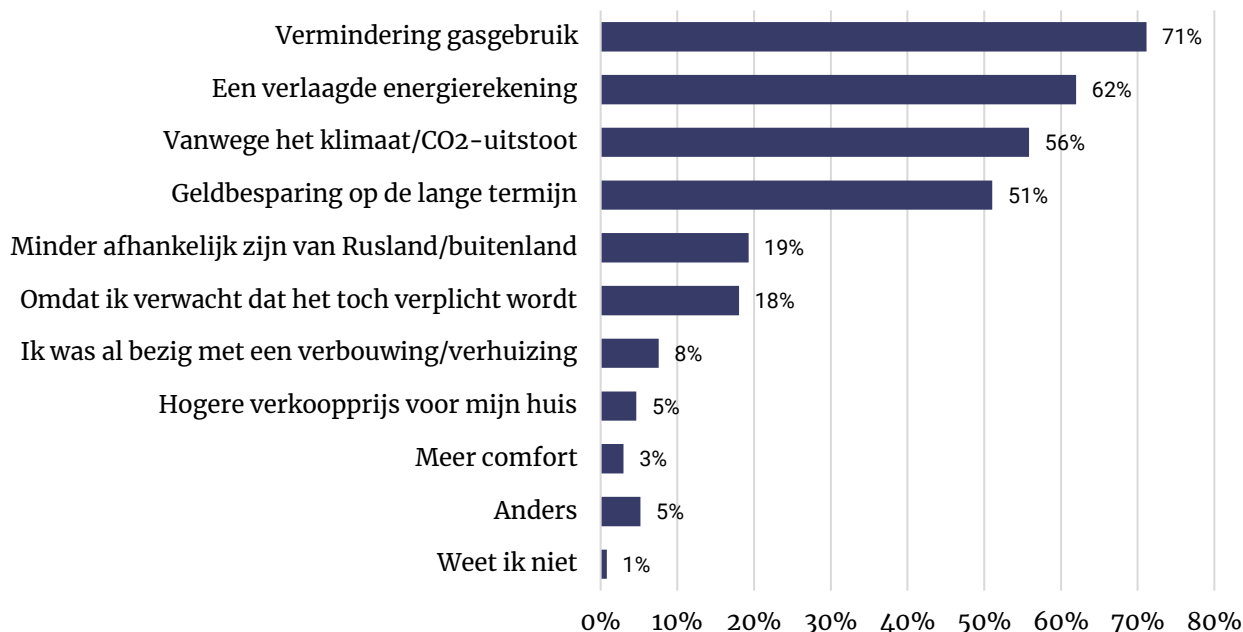
Van de Nederlanders die nog geen warmtepomp hebben geeft 60 procent aan ook nooit een hybride warmtepomp overwogen te hebben (Figuur 3.1). Het inkomensniveau hangt samen met deze overweging. Slechts 9 procent van de Nederlanders met een minimuminkomen zegt ooit een hybride warmtepomp overwogen te hebben. Naarmate Nederlanders meer verdienen, overwegen zij ook eerder een hybride warmtepomp. Van de Nederlanders die meer dan twee keer modaal verdienen overwoog 60 procent dit ooit.

Figuur 3.1 – Heeft u ooit overwogen een hybride warmtepomp te nemen? (gesteld aan Nederlanders die nog geen warmtepomp bezitten; n=750)

Voor de Nederlanders die ooit overwogen een hybride warmtepomp te nemen, zijn de belangrijkste redenen gerelateerd aan geldbesparing en het klimaat (Figuur 3.2). Vermindering van gasgebruik wordt door 71 procent genoemd als reden, ook een verlaagde energierekening (62%) en geldbesparing op de lange termijn (51%) komen veel naar voren. Daarnaast ziet 56 procent het klimaat en een vermindering van hun CO₂-uitstoot als een belangrijke reden. Dit geldt vooral voor hogeropgeleiden. Een vijfde (19%) geeft aan dat minder afhankelijk zijn van Rusland/buitenland voor hen een reden is. Het is onduidelijk in hoeverre dit samenhangt met de huidige oorlog tussen Oekraïne en Rusland. Het niet afhankelijk willen zijn van Rusland of het buitenland wordt significant minder genoemd door Nederlanders onder de 40 jaar.

Figuur 3.2 – Waarom heeft u ooit overwogen een hybride warmtepomp te nemen? (meerdere antwoorden mogelijk) (gesteld indien men ooit een warmtepomp overwoog; n=249)

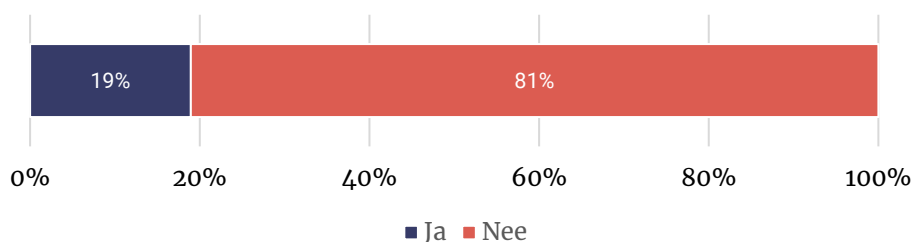

De 60 procent die nooit een hybride warmtepomp heeft overwogen, kon in een open vraag aangeven welke redenen ze daarvoor hebben. Een aantal redenen worden daarbij vaker genoemd. Zo geeft een groot deel aan dat ze een huis huren en het daarom niet zelf kunnen beslissen. Ook overweegt een deel van de Nederlanders geen warmtepomp omdat ze op stadsverwarming zijn aangesloten. Anderen noemen dat de cv-ketel nog niet aan vervanging toe is, of ze geven aan dat het plaatsen van een warmtepomp niet mogelijk is. Zo zegt een deel een te oud huis voor een hybride warmtepomp te hebben of hier geen ruimte voor te hebben. Enkele Nederlanders geven aan geen hybride warmtepomp te overwegen omdat de verwachte woonduur niet opweegt tegen de investering.

3.2 Levering warmtepomp vaak langer dan 3 maanden

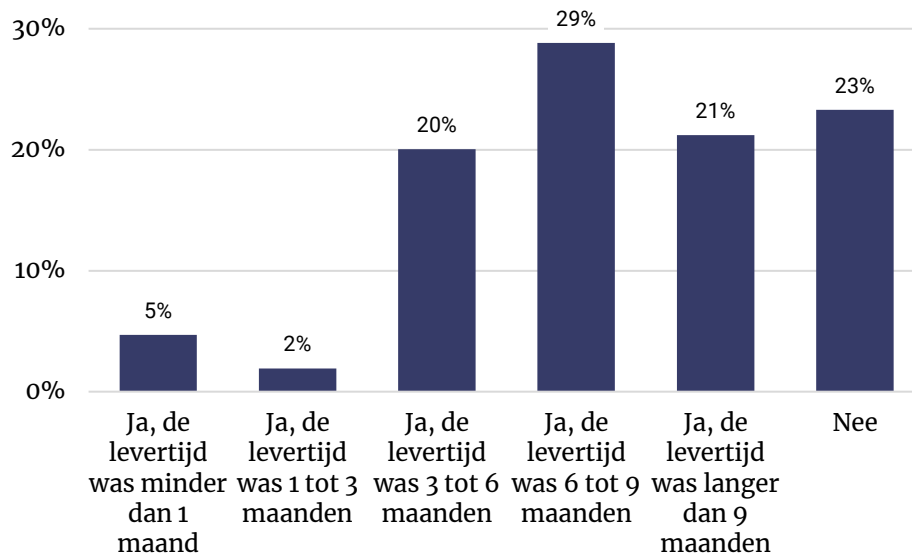
Een derde (32%) van de Nederlanders zonder warmtepomp zegt ooit een hybride warmtepomp te hebben overwogen (Figuur 3.1). Van hen heeft een op de vijf (19%) in 2022 daadwerkelijk een offerte aangevraagd voor een warmtepomp (hybride of elektrisch) (Figuur 3.3).

Figuur 3.3 – Heeft u in 2022 een offerte aangevraagd voor een (hybride) warmtepomp? (gesteld indien men ooit een warmtepomp overwoog; n=249)

Aan deze 49 Nederlanders is gevraagd of zij bij de offerteaanvraag van de installateur informatie hebben gekregen over de verwachte levertijd van de pomp (Figuur 3.4). Voor 70 procent was deze levertijd langer dan drie maanden. Ondanks het kleine aantal waarnemingen, kunnen we voorzichtig zeggen dat de door de installateur genoemde verwachte levertijd vaak langer dan drie maanden is.

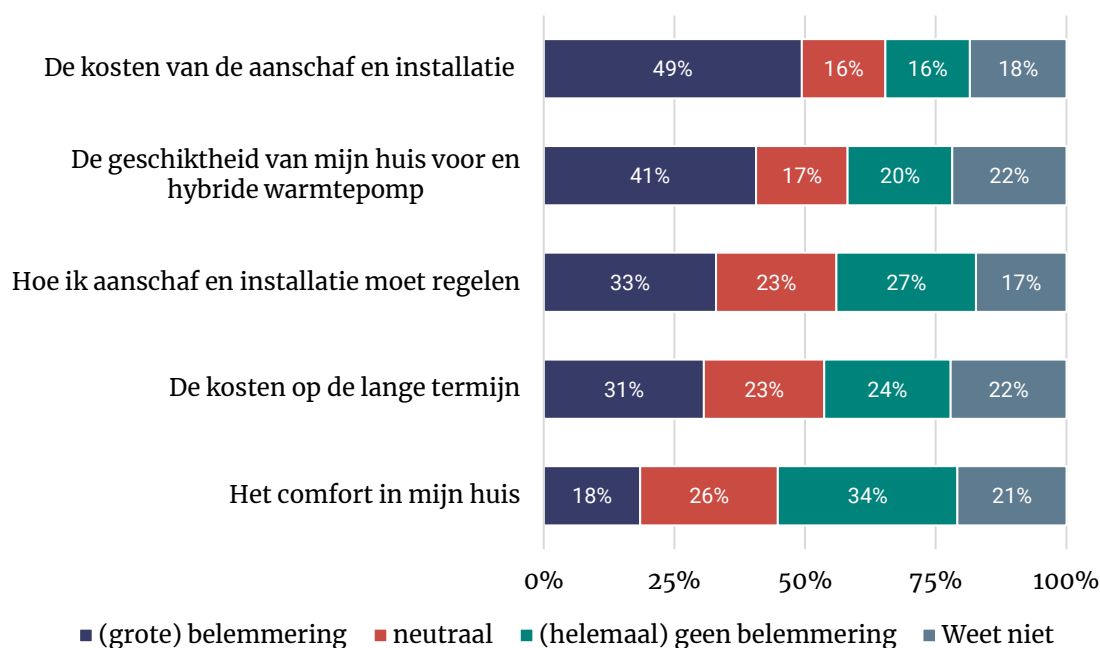
Figuur 3.4 – Heeft de installateur u bij de offerte-aanvraag geïnformeerd over de levertijd van de warmtepomp? (gesteld indien men in 2022 een offerte aanvraag voor een warmtepomp; n=49)

3.3 Belemmeringen en kosten

De meest genoemde belemmering is de kosten van de aanschaf en installatie van de warmtepomp (Figuur 3.5). Ongeveer de helft van de Nederlanders ziet dit als een belemmering. Ook de geschiktheid van het huis vormt relatief vaak een obstakel voor het plaatsen van een hybride warmtepomp (41%). Het regelen van de aanschaf en installatie en de kosten op de lange termijn zijn ongeveer net zo vaak wel als geen belemmering. Het effect op het comfort in huis wordt door de meeste Nederlanders niet gezien als een grote belemmering.

Figuur 3.5 – In hoeverre vormen onderstaande zaken een belemmering voor de plaatsing van een hybride warmtepomp in uw woning? (gesteld aan Nederlanders die nog geen warmtepomp bezitten; n=750)

Kostenaspecten belangrijke mogelijke motivatie aanschaf hybride warmtepomp

Dat de kosten als een belemmering worden ervaren, komt ook terug wanneer we vragen naar wat men zou motiveren om over te stappen op een hybride warmtepomp (Figuur 3.6). Twee op de vijf Nederlanders zonder warmtepomp zeggen dat zij te motiveren zijn wanneer ze de kosten niet te hoog vinden. Een deel van deze groep heeft ook aangegeven wat zij een acceptabel bedrag voor een hybride warmtepomp zouden vinden (zie volgende paragraaf), dit ligt gemiddeld rond de € 3.000 voor aanschaf en installatie. Naast de aanschafkosten wordt een verlaging van de energierekening door 37 procent genoemd als mogelijke motivatie. Ideologische redenen zoals minder gasverbruik (29%) en het klimaat (21%) worden minder genoemd. Hoewel kosten een belangrijke overweging zijn, is hier geen verband met inkomensniveau. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat veel van deze mensen in een huurwoning zitten waar ze zelf niet de mogelijkheid hebben om een warmtepomp te plaatsen. Dit wordt veel genoemd bij de antwoorden die bij 'anders' worden gegeven. Twaalf procent van de Nederlanders geeft aan dat ze hoe dan ook nooit een hybride warmtepomp zouden overwegen. Dit zijn voornamelijk 65-plussers.

Figuur 3.6 – Wat zou u motiveren om wél over te stappen op een hybride warmtepomp? (maximaal 3 antwoorden mogelijk) (gesteld aan Nederlanders die nog geen warmtepomp bezitten; n=750)

Nederlanders schatten kosten hybride warmtepompen te hoog in

Een reden waarom de kosten als een grote belemmering kunnen worden gezien, is dat Nederlanders de kosten van een hybride warmtepomp hoger inschatten dan ze zijn. Nederlanders die geen warmtepomp hebben, werd gevraagd een schatting te doen van de kosten van de aanschaf en installatie van een hybride of een volledig elektrische warmtepomp. Ook hebben we gevraagd wat ze een acceptabel bedrag zouden vinden. Elke deelnemer kreeg vragen voorgelegd over de hybride warmtepomp óf de elektrische warmtepomp, dus niet beide. Op deze manier zijn de antwoorden niet beïnvloed doordat men eerst al andere informatie te zien kreeg.

De genoemde bedragen voor wat men verwacht kwijt te zijn voor de aanschaf en installatie van een hybride warmtepomp lopen uiteen van € 2.500 tot € 20.000, met een gemiddelde van € 7.780 (Tabel 3.1). Dit is meer dan twee keer het bedrag dat men acceptabel zegt te vinden (€ 3.523). De daadwerkelijke kosten van een hybride warmtepomp lopen uiteen, afhankelijk of er ook een nieuwe cv-ketel moet worden gekocht kost de installatie en aanschaf ongeveer € 5.000 tot € 7.000. Wanneer we rekening houden met de subsidies van 30 procent voor de aanschafkosten – dan is men ongeveer € 3.500 kwijt voor een hybride warmtepomp zonder cv-ketel. Dit ligt rond de prijs die Nederlanders gemiddeld acceptabel vinden. De gemiddelde geschatte kosten voor de aanschaf en installatie van de hybride warmtepomp zijn in alle gevallen hoger dan de daadwerkelijke kosten.

Een volledig elektrische warmtepomp wordt iets duurder ingeschat dan de hybride warmtepomp: gemiddeld op € 8.232. De schattingen lopen uiteen van een kleine € 1.000 tot € 50.000. Het bedrag wat Nederlanders hiervoor acceptabel vinden ligt ook iets hoger dan voor een hybride warmtepomp. De daadwerkelijke kosten voor een volledig elektrische warmtepomp lopen erg uiteen, maar kunnen een stuk hoger uitvallen dan voor de hybride warmtepomp. Een mogelijke verklaring dat Nederlanders de hybride warmtepomp duurder inschatten dan deze in werkelijkheid is, is omdat ze de prijs van een hybride warmtepomp op ongeveer hetzelfde schatten als die van een volledig elektrische warmtepomp, terwijl de hybride warmtepomp een stuk goedkoper is. Hierdoor zou het ook goed kunnen dat de kosten die nu als voornaamste belemmering worden gezien voor het aanschaffen van een hybride warmtepomp, te hoog ingeschat zijn. Dat zou betekenen dat de kosten voor de hybride warmtepomp misschien een minder grote belemmering vormen dan veel Nederlanders denken. Mogelijk komt dit doordat degenen die vragen over de hybride warmtepomp beantwoorden, niet altijd doorhadden dat dit iets anders is dan een elektrische warmtepomp. Op basis van de gestelde vragen valt dit echter niet met zekerheid te zeggen.

De terugverdientijd wordt door de deelnemers voor beide warmtepompen geschat op gemiddeld tien of elf jaar. De gewenste terugverdientijd ligt tussen de zes en zeven jaar. Het is moeilijk om vast te stellen wat de terugverdientijd van een warmtepomp in werkelijkheid is, omdat dit sterk afhangt van onder andere de stroom- en gasprijzen en het energieverbruik. Met de huidige energieprijzen (september 2022) is de terugverdientijd van een hybride warmtepomp ongeveer 4 jaar uitgaande van een gemiddelde tussenwoning en een overstap van cv-ketel naar hybride warmtepomp.

Met het aangekondigde prijsplafond⁴ energie verandert de terugverdientijd voor hybride en elektrische warmtepompen. De precieze uitwerking van het prijsplafond voor energie wordt de komende tijd uitgewerkt.

Tabel 3.1 – Geschatte, acceptabele en daadwerkelijke kosten en terugverdientijd uitgesplitst naar hybride en elektrische warmtepomp.

Toelichting: de ene helft van de steekproef kreeg vragen te zien over de hybride warmtepomp en de andere helft over de elektrische warmtepomp. Op deze manier werd men niet beïnvloed doordat men eerst vragen over de andere warmtepomp heeft gekregen. De vragen zijn alleen voorgelegd aan mensen die nog geen warmtepomp bezitten. Bij elke vraag kon men ook aangeven “echt geen idee” te hebben. In de tabel is steeds aangegeven hoeveel mensen hebben geantwoord. Voorbeeld (n=227) betekent dat de berekening op basis van 227 antwoorden is gemaakt

	Hybride warmtepomp	Elektrische warmtepomp
Welk bedrag denkt u dat u kwijt bent met de aanschaf (inclusief installatie) van een hybride/elektrische warmtepomp?	€ 7.780 gemiddeld (n=227)	€ 8.232 gemiddeld (n=236)
Welk bedrag zou u acceptabel vinden om kwijt te zijn voor de aanschaf (inclusief installatie) van een hybride/elektrische warmtepomp?	€ 3.523 gemiddeld (n=238)	€ 3.993 gemiddeld (n=243)
Raming van kosten op basis van cijfers Milieu Centraal	Ongeveer €5.000 inclusief plaatsing, zonder cv-ketel (€7.000 met cv-ketel) . Na aftrek van subsidie zijn de kosten ongeveer €3.500 tot €5.000. ⁵	Prijzen lopen uiteen van €6.500 tot €19.500. Hierop kan men €1.950 tot €5.100 subsidie op krijgen. ⁶
Binnen hoeveel jaar schat u de aanschafkosten en installatiekosten van een hybride/elektrische warmtepomp terug te verdienen als deze nu aanschaf?	10,4 jaar gemiddeld (n=183)	11,2 jaar gemiddeld (n=183)
Binnen hoeveel zou u de aanschafkosten en installatiekosten van een hybride/elektrische warmtepomp willen terugverdienen?	6,1 jaar gemiddeld (n=241)	6,5 jaar gemiddeld (n=248)

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/09/20/prijsplafond-energie-moet-huishoudens-zekerheid-bieden>

⁵ <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/duurzaam-verwarmen-en-koelen/hybride-warmtepomp/#wat-kost-een-hybride-warmtepomp>

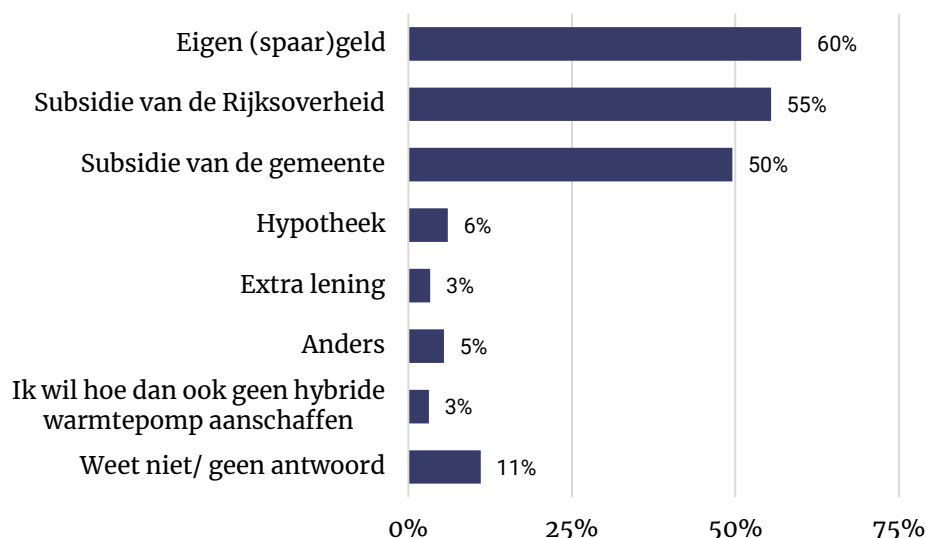
⁶ https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/duurzaam-verwarmen-en-koelen/volledige-warmtepomp/?gclid=EAIaIQobChMI-dGm3LDz-QIVlo9oCR1qAgZsEAYASAAEgLe- D_BwE#wat-kost-een-volledige-warmtepomp

3.4 Financiering met eigen spaargeld en subsidies

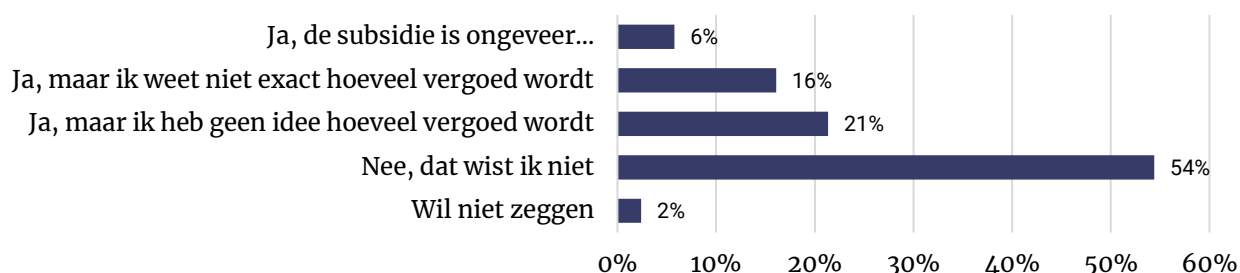
Drie op de vijf Nederlanders geven aan dat zij een eventuele warmtepomp zouden willen financieren met hun eigen (spaar)geld (Figuur 3.7). Iets meer dan de helft van de Nederlanders zou daarbij graag subsidie ontvangen van de Rijksoverheid en/of de gemeente. Het afsluiten van een hypotheek of een extra lening zijn alternatieven die men minder vaak noemt als geschikte financieringsroute (respectievelijk 6% en 3%).

Figuur 3.7 – Stel dat u een hybride warmtepomp aanschaft. Hoe zou u de aanschaf van een hybride warmtepomp willen financieren? (meerdere antwoorden mogelijk) (gesteld indien men aangaf mogelijk ooit een warmtepomp te overwegen; n=650)

Hoewel ongeveer de helft van de Nederlanders aangeeft een hybride warmtepomp te willen financieren met subsidie van de Rijksoverheid en/of de gemeente, weten veel Nederlanders niet van de bestaande subsidies. Meer dan de helft (54%) weet niet dat je subsidie kunt ontvangen voor de aanschaf van een hybride warmtepomp (Figuur 3.8). Daarnaast weet 21 procent wel dat er subsidie is, maar niet om welk bedrag dit gaat. Omdat driekwart van de Nederlanders geen indicatie heeft van het bedrag wat zij aan subsidie kunnen krijgen, is het aannemelijk dat zij dit niet hebben meegenomen in hun schatting van de prijs van een hybride warmtepomp. Het is daardoor mogelijk dat de kostenbelemmering in werkelijkheid minder groot is dan men denkt.

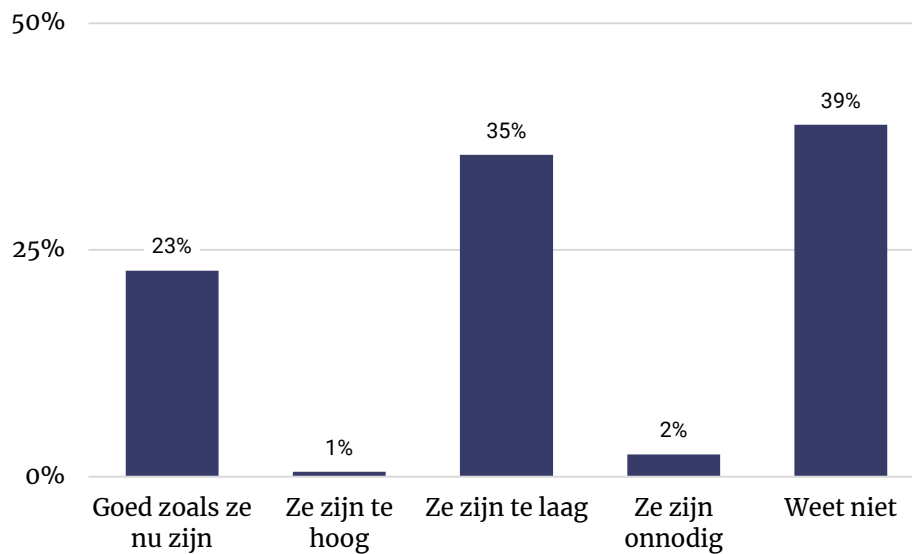
Figuur 3.8 – Als u een hybride warmtepomp aanschaft, kunt u een subsidie voor de aanschaf ontvangen. Was u daarvan op de hoogte? (n=787)

Weinig Nederlanders vinden subsidies te hoog of overbodig

We hebben de Nederlanders ook gevraagd wat zij vinden van de bestaande subsidies voor warmtepompen. Hiervoor hebben ze informatie gekregen over de beschikbare subsidies en de hoogte daarvan. Vrijwel niemand vindt de huidige subsidies te hoog of overbodig (Figuur 3.9). Ongeveer een kwart van de Nederlanders vindt de subsidies goed zoals ze nu zijn en 35 procent vindt ze te laag. Vooral jongeren, hogeropgeleiden en mensen die wonen in een koopwoning willen hogere subsidies. Twee op de vijf Nederlanders weten niet goed wat ze moeten antwoorden. Dit zijn voornamelijk mensen met lagere inkomens, lageropgeleiden en mensen die wonen in een huurwoning.

Figuur 3.9 – Sinds 2022 wordt 30% van de aanschaf van een (hybride) warmtepomp vergoed. Wat vindt u van de bestaande subsidies voor (hybride) warmtepompen? (n=787)

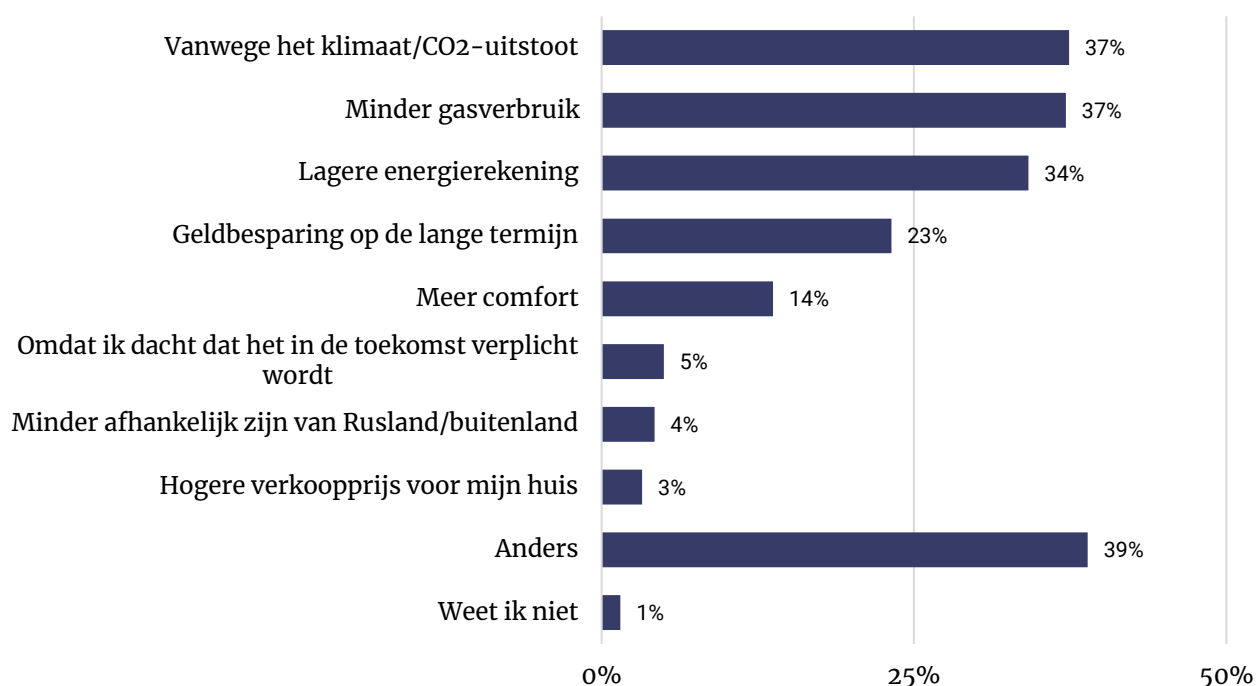

4 Ervaringen van warmtepompbezitters

4.1 Klimaat en kosten belangrijke redenen voor aanschaf warmtepomp

We hebben warmtepompbezitters gevraagd wat voor hen de belangrijkste redenen waren om een warmtepomp aan te schaffen. Net als de mogelijke motivaties van Nederlanders zonder warmtepomp, worden een lagere energierekening, minder gasverbruik en het klimaat/CO₂-uitstoot vaak genoemd als redenen (Figuur 4.1). Het klimaat wordt door warmtepompbezitters echter wel vaker genoemd als reden. Ook geeft 39 procent aan dat ze om een andere reden een warmtepomp hebben. Veelal noemt men hierbij dat men naar een woning verhuisd is waar al een warmtepomp aanwezig is of dat de verhuurder zelf de warmtepomp geplaatst heeft.

Figuur 4.1 – Wat waren voor u de meest belangrijke redenen waarom u voor een (hybride) warmtepomp heeft gekozen? (maximaal 3 antwoorden mogelijk) (gesteld aan warmtepompbezitters; n=401)

In Tabel 4.1 zijn de redenen om een hybride warmtepomp te overwegen (Figuur 3.2) afgezet tegen de redenen die warmtepompbezitters hadden voor de aanschaf van een warmtepomp (Figuur 4.1). Hierbij valt op dat het klimaat en CO₂-uitstoot voor warmtepompbezitters ongeveer even belangrijk waren als een lagere energierekening en minder gasverbruik. Bij de groep die de aanschaf van een hybride warmtepomp overwoog zijn kostenaspecten duidelijk belangrijker dan het klimaat. Ook zijn minder afhankelijk worden van het buitenland en een verwachte verplichting relatief vaak een overweging bij deze groep. Warmtepompbezitters noemen naar verhouding vaker een toename in comfort of 'anders' als reden. Bij andere redenen wordt onder meer vaak genoemd dat de warmtepomp al aanwezig was in de woning waar men naartoe verhuisde en dat dit dus geen bewuste keuze was. Dit gaat waarschijnlijk vaak om nieuwbouw, aangezien 41% van de warmtepompbezitters een woning heeft die is gebouwd na 2015 (zie bijlage A).

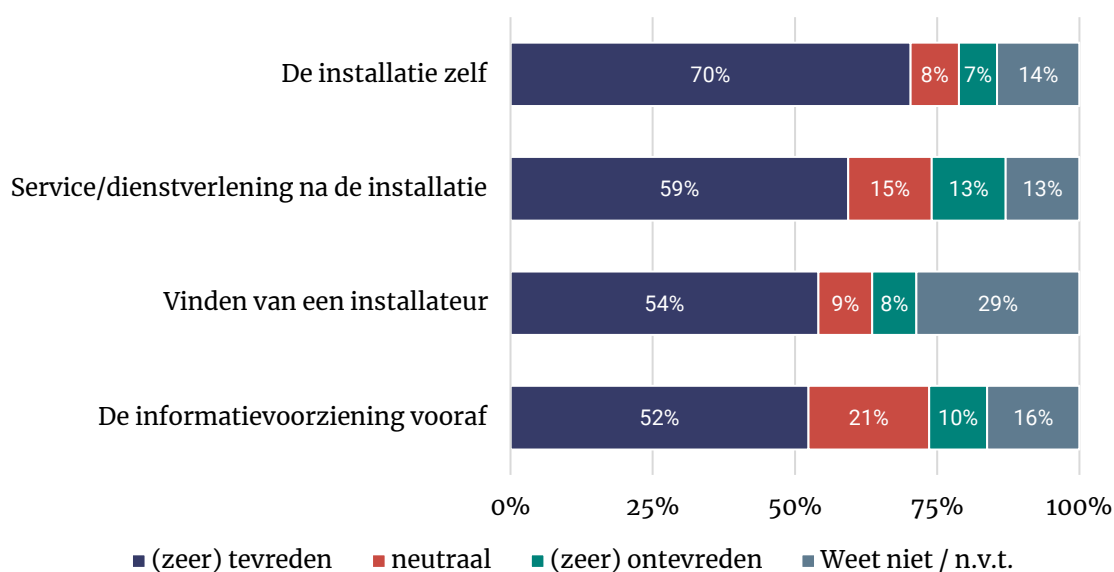
Tabel 4.1 – Redenen om een hybride warmtepomp te overwegen met redenen waarom men een overstap heeft gemaakt.

	Nederlanders die een hybride warmtepomp overwogen, maar die nog niet hebben (n=249)	Warmtepompbezitters (hybride en elektrisch) (n=401)
Minder gasverbruik	71%	37%
Lagere energierekening	62%	34%
Vanwege het klimaat/CO ₂ -uitstoot	56%	37%
Gelbesparing op de lange termijn	51%	23%
Minder afhankelijk zijn van Rusland/buitenland	19%	4%
Omdat ik verwacht/dacht dat het verplicht wordt/werd	18%	5%
Ik was al bezig met een verbouwing/verhuizing	8%	Niet als optie voorgelegd
Hogere verkoopprijs voor mijn huis	5%	3%
Meer comfort	3%	14%
Anders	5%	39%
Weet ik niet	1%	1%

4.2 Warmtepompbezitters overwegend tevreden over aanschafproces én pomp

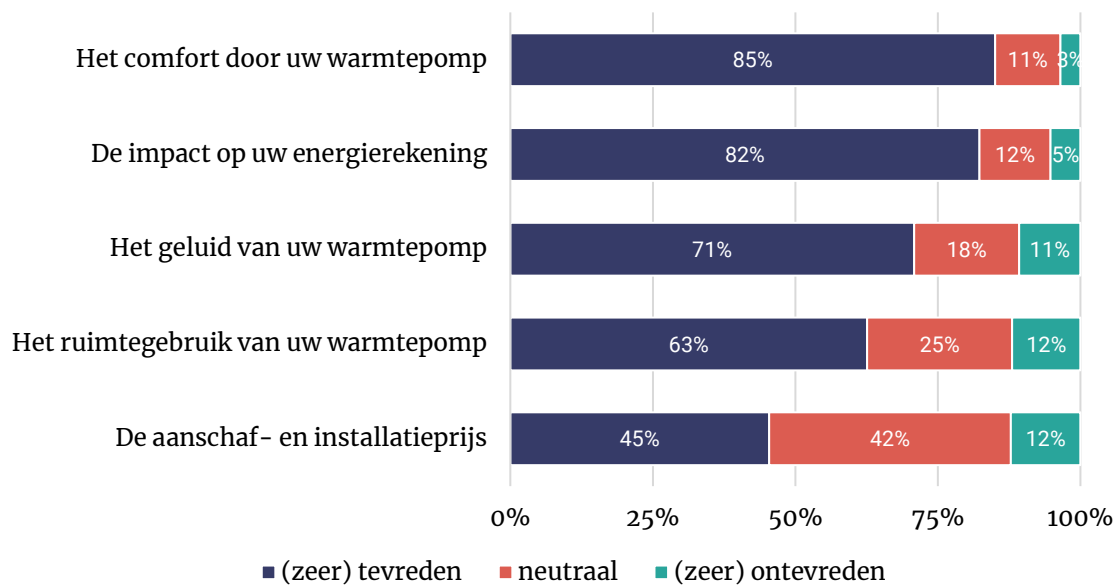
De warmtepompbezitters geven aan over het algemeen tevreden te zijn over het installatieproces van hun warmtepomp (Figuur 4.2). De installatie zelf wordt door het merendeel (70%) als goed beoordeeld. Ook over de dienstverlening na de installatie is men overwegend positief (60%). Wanneer men zelf een installateur heeft gezocht, is men ook in de meeste gevallen tevreden over deze zoektocht. Over de informatievoorziening vooraf zijn iets minder warmtepompbezitters – maar nog steeds een meerderheid – positief. De kennis en informatie over warmtepompen worden in hoofdstuk 5 besproken.

Figuur 4.2 – Hoe tevreden bent u over de onderstaande onderwerpen? (gesteld aan warmtepompbezitters; n=401)

Naast het proces, zijn Nederlanders ook over het functioneren van de warmtepomp zelfs overwegend positief. Meer dan 80 procent geeft aan tevreden te zijn over het comfort en de impact op hun energierekening (Figuur 4.3). Het geluid en ruimtegebruik zijn punten die regelmatig terugkomen als mogelijke belemmeringen wanneer er in de media⁷ wordt gesproken over warmtepompen. Het merendeel van de Nederlanders geeft aan dat zij (zeer) tevreden zijn over deze eigenschappen. Iets meer dan een op de tien Nederlanders geeft aan hier ontevreden over te zijn. Over de aanschaf- en installatieprijs is men minder vaak tevreden. De Nederlanders zijn hier verdeeld tussen tevreden en neutraal (respectievelijk 45% en 42%).

Figuur 4.3 – Hoe tevreden bent u over de onderstaande eigenschappen van uw warmtepomp? (gesteld aan warmtepompbezitters; n=401)

⁷ Zie bijvoorbeeld [De verplichte hybride warmtepomp: dit betekent het voor jou | RTL Nieuws](#).

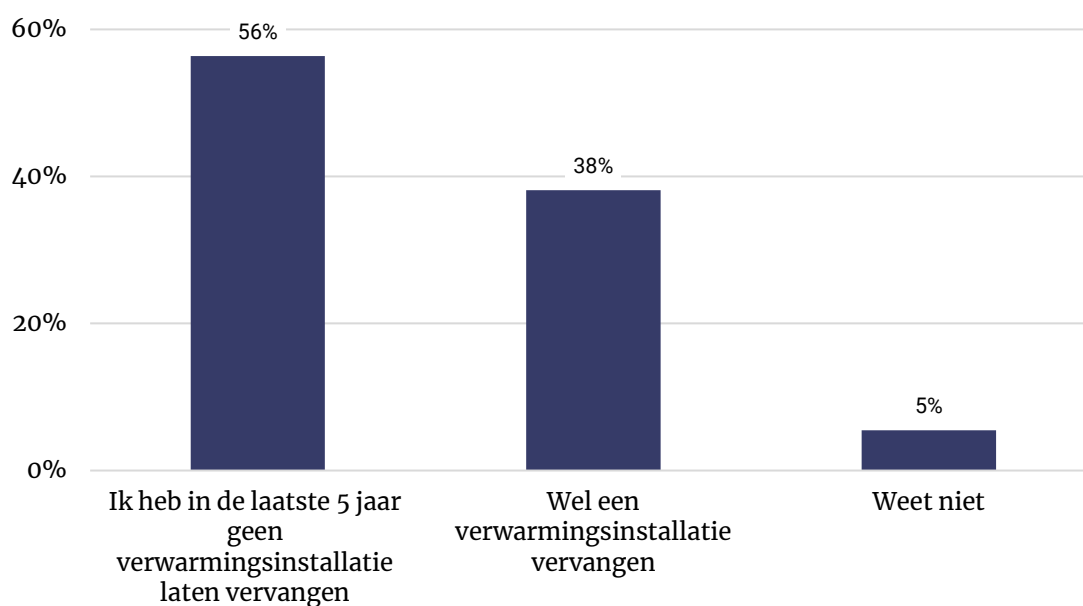

5 Kennis en informatie

5.1 Driekwart kreeg bij vervanging cv-ketel geen informatie over alternatieven

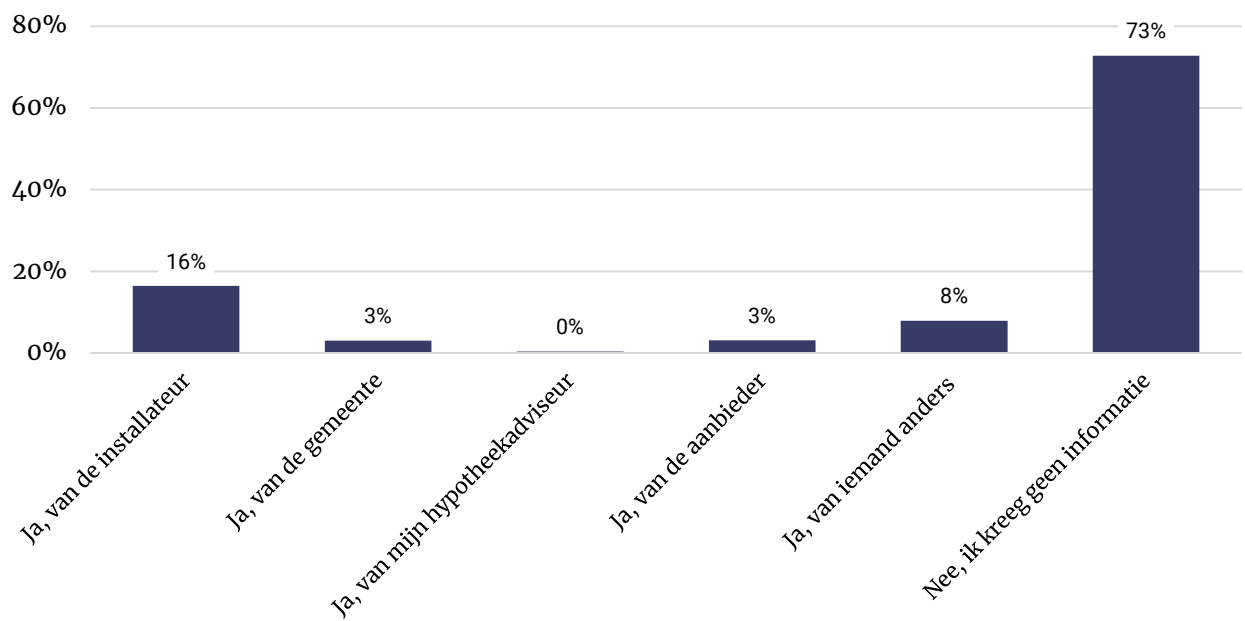
Iets meer dan de helft van de Nederlanders heeft in de laatste vijf jaar hun verwarmingsinstallatie laten vervangen (Figuur 5.1). Warmtepompbezitters (54%) vervingen in de afgelopen vijf jaar ongeveer even vaak als andere Nederlanders (56%) hun verwarmingsinstallatie.

Figuur 5.1 – Heeft u in de laatste 5 jaar een verwarmingsinstallatie (bijv. cv-ketel) vervangen? (n=787)

Driekwart van de Nederlanders die in de laatste vijf jaar hun verwarmingsinstallatie vervingen, kreeg hierbij geen informatie over alternatieve verwarmingsopties (Figuur 5.2). Wanneer zij wel informatie kregen, was dit meestal door de installateur. Hoewel warmtepompbezitters niet vaker een verwarmingsinstallatie lieten vervangen dan niet-warmtepompbezitters, kregen zij vaker informatie over alternatieve verwarmingsopties. Warmtepompbezitters hoorden hier vaker over van zowel de installateur, aanbieder en anderen in hun omgeving (vrienden, familie, etc.). Het is niet met zekerheid te zeggen of ze door deze informatie een warmtepomp hebben gekozen of dat ze al een warmtepomp wilden en daardoor juist naar informatie zochten en die ook van verschillende partijen kregen.

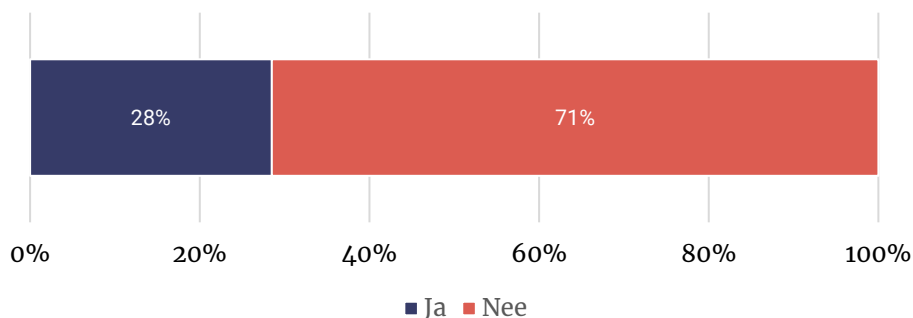
Figuur 5.2 – Kreeg u toen u uw verwarmingsinstallatie verving informatie over verwarmingsopties anders dan een cv-ketel? (meerdere antwoorden mogelijk) (gesteld indien men een verwarmingsinstallatie verving; n=307)

5.2 Warmtepompbezitters relatief vaak recent verhuisd

Iets meer dan een kwart van de Nederlanders (28%) is in de laatste vijf jaar verhuisd (Figuur 5.3). In tegenstelling tot het vervangen van de verwarmingsinstallatie, zit hier wel een groot verschil tussen warmtepompbezitters en alle Nederlanders. Van de warmtepompbezitters is namelijk de helft (50%) verhuisd in de laatste vijf jaar.

Figuur 5.3 – Bent u in de laatste 5 jaar verhuisd? (n=787)

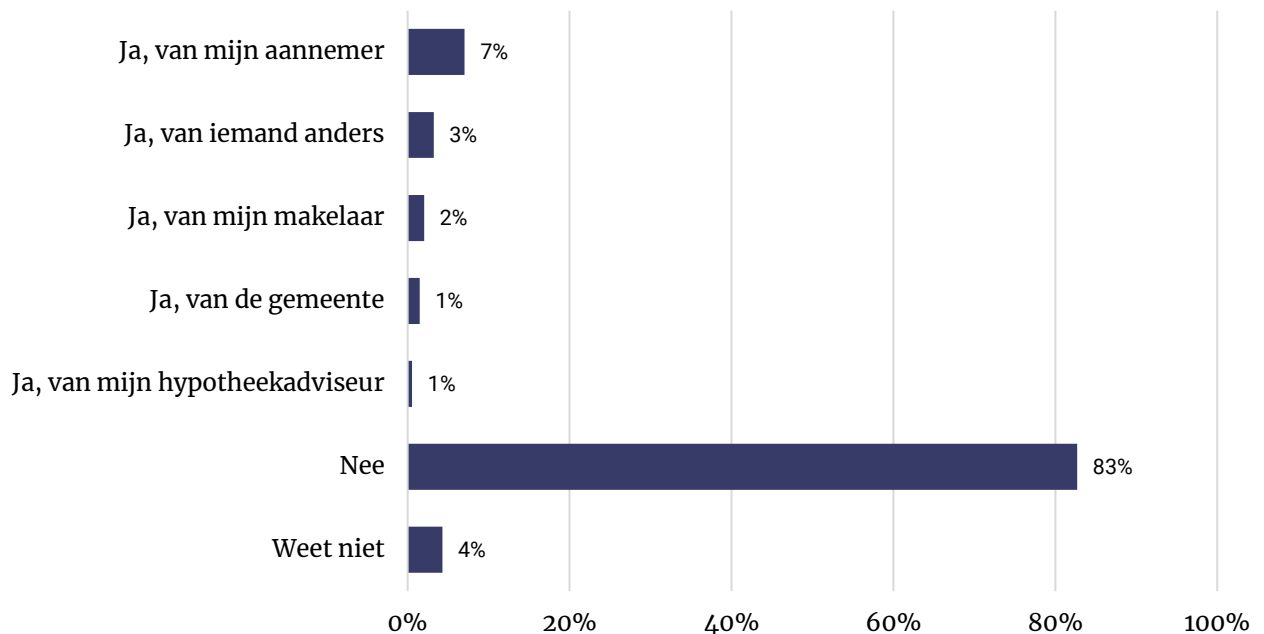
Tabel 5.1 – Bent u de afgelopen 5 jaar verhuisd? Uitgesplitst naar Nederlanders en warmtepompbezitters.

	Nederlanders (n=787)	Warmtepompbezitters (n=401)
Ja	28%	50%
Nee	71%	50%
Totaal	100%	100%

Veel Nederlanders ontvangen bij verhuizing geen informatie over alternatieven voor cv-ketel

Ook bij de verhuizing heeft het merendeel van de Nederlanders (83%) geen informatie gekregen over alternatieven voor een cv-ketel om het huis te verwarmen (Figuur 5.4). Wanneer zij dit wel kregen, was dit meestal van hun aannemer. Net als bij de vervanging van een verwarmingsinstallatie hebben warmtepompbezitters vaker informatie over alternatieven gekregen dan niet-warmtepompbezitters. Zij kregen dit van hun makelaar, aannemer en van anderen in hun omgeving. Ook hier is het niet duidelijk of zij de informatie kregen voordat zij kozen voor een warmtepomp of nadat zij deze keuze hebben gemaakt.

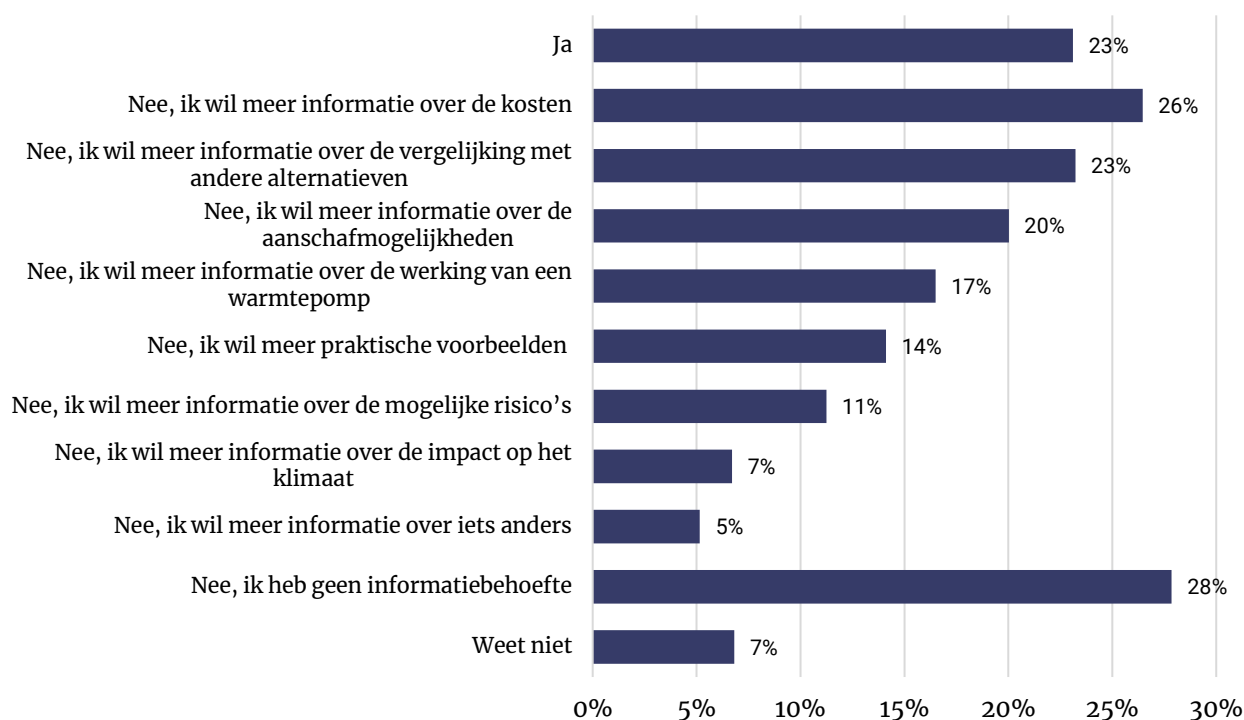
Figuur 5.4 – Heeft u bij de verhuizing informatie gekregen over alternatieven voor een cv-ketel om het huis te verwarmen? (meerdere antwoorden mogelijk) (gesteld indien men de afgelopen 5 jaar verhuisd is; n=202)

5.3 Vier op tien niet-warmtepompbezitters hebben informatiebehoefte

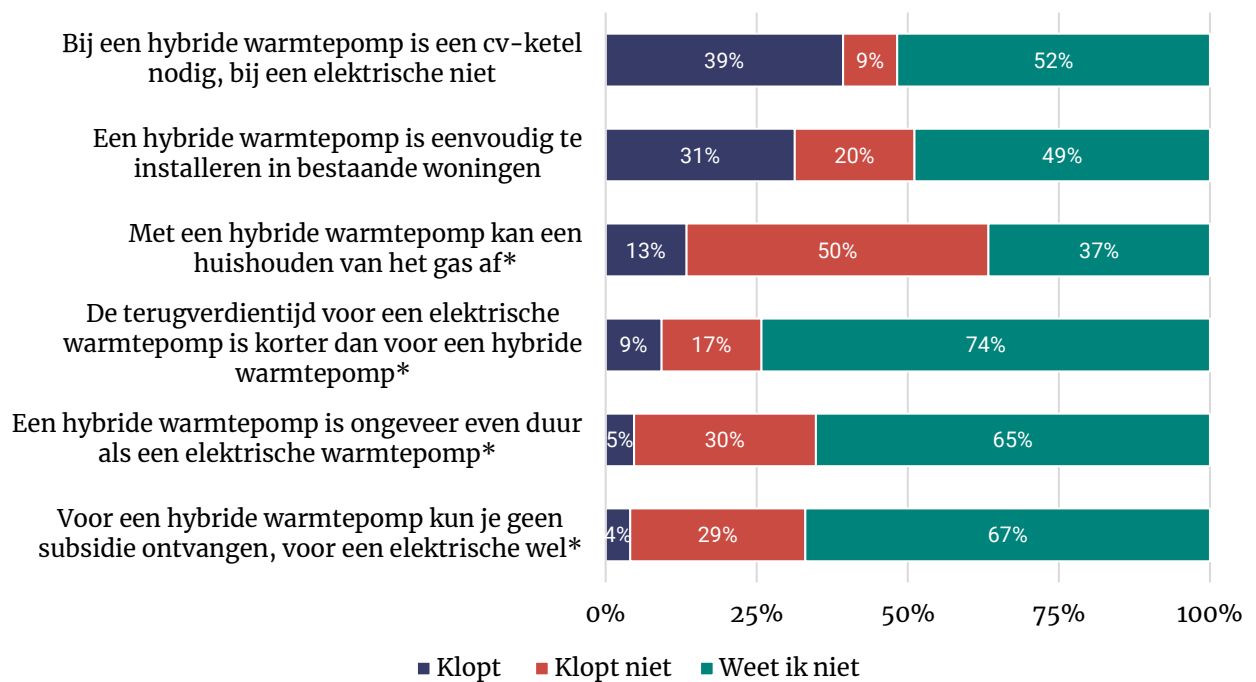
Dat niet-warmtepompbezitters weinig informatie hebben gekregen over verwarmingsalternatieven voor hun cv-ketel, wil niet zeggen dat zij ook geen behoefte hebben aan die informatie. Iets minder dan een kwart (23%) van de Nederlanders geeft aan dat zij vinden dat ze genoeg informatie beschikbaar hebben en nog eens 28 procent zegt geen informatiebehoefte te hebben (Figuur 5.5). In totaal zegt 42 procent meer informatie te willen over ten minste een van de voorgelegde onderwerpen. Met name de kosten, vergelijking met alternatieven en de aanschafmogelijkheden worden genoemd.

Figuur 5.5 – Vindt u dat u voldoende informatie ter beschikking heeft over hybride warmtepompen? (gesteld aan Nederlanders die nog geen warmtepomp bezitten; n=750)

Vervolgens hebben we de kennis van de Nederlanders getest aan de hand van een zestal stellingen, die wel of niet kloppen (Figuur 5.6). Over het algemeen kan gezegd worden dat men vaak niet weet of de stellingen wel of niet kloppen. Wanneer men het wel denkt te weten, kiest men meestal het goede antwoord. Warmtepompbezitters geven vaker het goede antwoord dan niet-warmtepompbezitters op de meeste stellingen. Bij de stelling over de terugverdientijd gaven zij juist vaker het verkeerde antwoord (zeiden vaker 'klopt' terwijl de stelling niet klopt) dan niet-warmtepompbezitters. Dat warmtepompbezitters vaker het juiste antwoord gaven dan niet-warmtepompbezitters, betekent niet dat deze tweede groep vaker het foute antwoord gaf. Dat is alleen zo voor de stelling over het installeren van de warmtepomp (zeiden vaker 'klopt niet' terwijl de stelling juist is). Wel gaven zij voor bijna alle stellingen vaker aan het niet te weten. Dit is in lijn met de vorige vragen, waaruit bleek dat niet-warmtepompbezitters minder vaak informatie hebben gekregen over warmtepompen en ook meer behoefte hebben aan informatie die zij nog niet hebben. Alleen op de stelling over de kosten van de hybride warmtepomp ten opzichte van de volledig elektrische warmtepomp gaven beide groepen dezelfde antwoorden.

Figuur 5.6 – Hieronder volgen een aantal stellingen over warmtepompen. Geef van elk van deze stellingen aan of deze volgens u klopt of niet. (n=787)

* Stelling klopt niet.

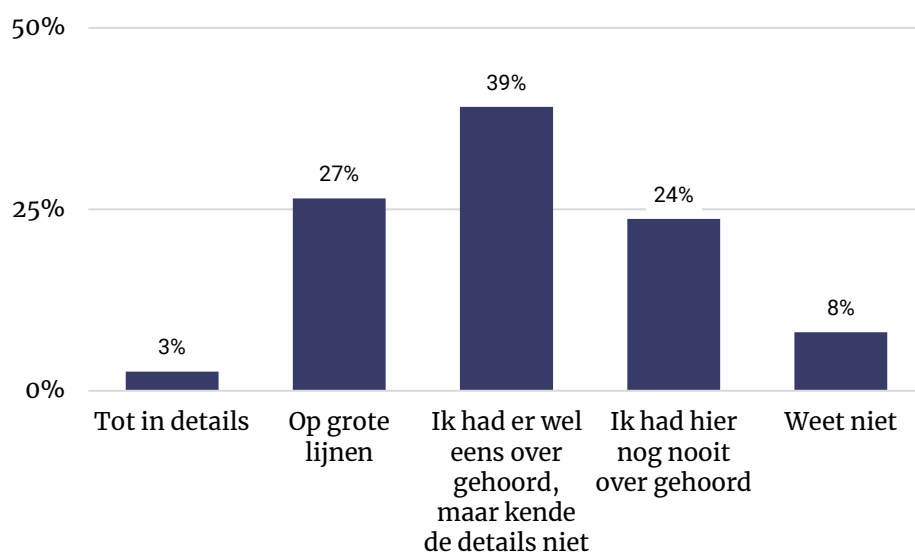
6 Hybride warmtepompen als norm

6.1 Weinig detailkennis over nieuwe norm

Vanaf 2026 worden hybride warmtepompen de minimumstandaard voor verwarming van woningen. Dit betekent dat men bij vervanging van een cv-installatie moet overstappen op een duurzamer alternatief. In veel gevallen is dit een hybride warmtepomp, maar ook alternatieven zoals de volledig elektrische warmtepomp of een aansluiting op een warmtenet zijn mogelijk. Deze norm is in mei 2022 aangekondigd. Ongeveer zeven op de tien Nederlanders (69%) hebben wel eens gehoord over de nieuwe norm of zeggen deze te kennen in grote lijnen of in detail (Figuur 6.1). Bijna een kwart van de Nederlanders (24%) heeft hier nog nooit over gehoord. Warmtepompbezitters zijn vaker bekend met de nieuwe norm. Lageropgeleiden en Nederlanders die in een huurhuis wonen, hebben er naar verhouding vaker nooit van gehoord. Nederlanders met een lager inkomen dan modaal hebben vaker nooit van de norm gehoord dan Nederlanders die meer dan 2 keer modaal verdienen.

Figuur 6.1 – Hybride warmtepompen worden de minimumstandaard voor verwarming van woningen. In hoeverre was u hier voor het onderzoek mee bekend? (n=787)

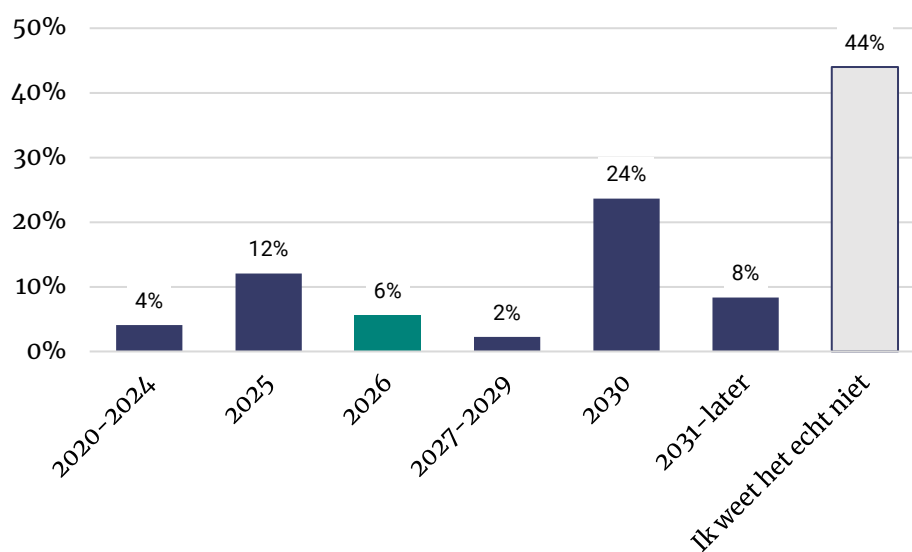
Men kreeg de volgende toelichting te zien: "Hybride warmtepompen worden de minimumstandaard voor verwarming van woningen. Mensen moeten bij vervanging van de cv-installaties overstappen op een duurzamer alternatief. In veel gevallen is dit een hybride warmtepomp, maar ook alternatieven zoals de volledig elektrische warmtepomp of een aansluiting op een warmtenet zijn mogelijk."

6.2 Deel Nederlanders kan verrast worden door nieuwe norm

Zes procent van de Nederlanders weet dat hybride warmtepompen de norm worden vanaf 2026 (Figuur 6.2). Een derde van de Nederlanders (32%) denkt dat dit pas ingaat vanaf 2030 of later. Zestien procent denkt dat het al eerder gaat gebeuren dan 2026. Warmtepompbezitters denken vaker dat het al in 2025 ingaat, Nederlanders die nog geen warmtepomp bezitten denken juist vaker 2030. Bijna de helft van de Nederlanders (44%) geeft aan geen idee te hebben wanneer de norm ingaat. Veel Nederlanders zouden hier dus door verrast kunnen worden wanneer de norm ingaat, in totaal heeft driekwart namelijk geen idee over de ingang of denkt dat het later dan 2030 is.

Figuur 6.2 – Per wanneer denkt u dat de hybride warmtepompen de minimumstandaard worden? (open vraag, antwoorden zijn in figuur samengevoegd) (n=787)

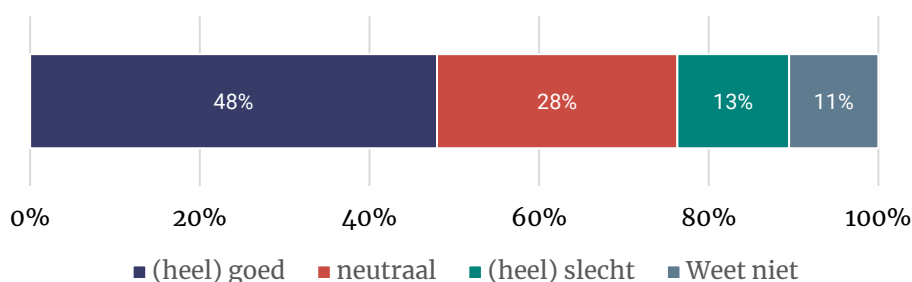

6.3 Helft vindt nieuwe norm een goed idee

Ondanks dat niet iedereen weet dat hybride warmtepompen de norm worden en dat maar een kleine groep Nederlanders weet dat dit al in 2026 gebeurt, vinden Nederlanders het over het algemeen – nadat ze hier in de vragenlijst meer informatie over hebben gekregen – een goede ontwikkeling. De helft (48%) geeft aan dat ze dit (heel) goed vinden (Figuur 6.3).

Warmtepompbezitters vinden dat vaker dan de gemiddelde Nederlander. Twee op de vijf (39%) Nederlanders geven aan dat ze hier neutraal in staan of niet weten wat ze ervan vinden. Dertien procent is een tegenstander van de norm. Jongeren, hogere inkomensniveaus, hogeropgeleiden en mensen die in een koopwoning wonen, vinden dit vaker (heel) goed. Tegelijkertijd vinden deze groepen het net zo vaak als gemiddeld slecht. Dit kan verklaard worden doordat er een groep zal zijn die principieel tegen het opleggen van een norm is, ongeacht hun achtergrondkenmerken. Niet-warmtepompbezitters vinden het vaker slecht dan warmtepompbezitters, maar ook van deze tweede groep zegt 8 procent het een hele slechte zaak te vinden, ook al hebben zij dus zelf al een warmtepomp. Deze groep vindt het dus waarschijnlijk eerder een slechte zaak vanuit morele/ideologische (“je moet er geen verplichting van maken”) redenen dan uit praktische redenen.

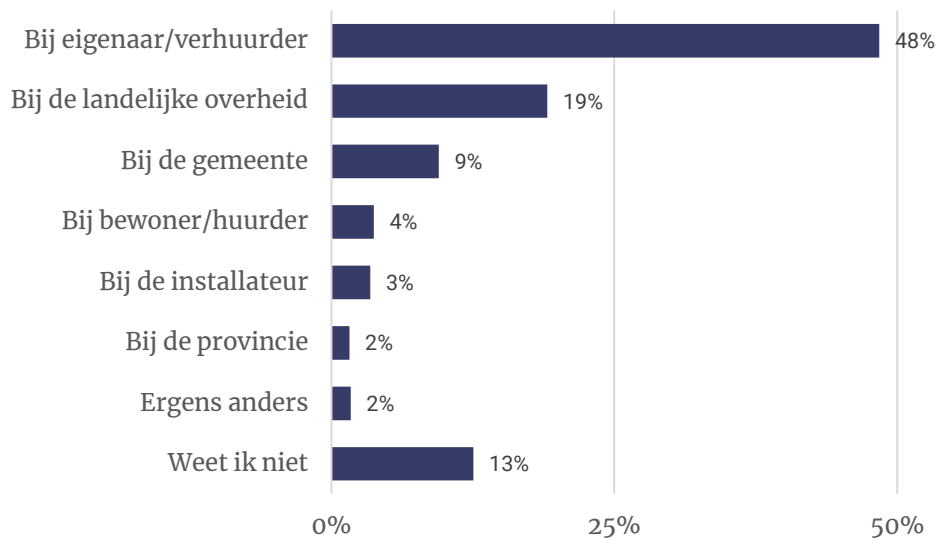
Figuur 6.3 – Wat vindt u ervan dat hybride warmtepompen de standaard worden? (n=787)

Nederlanders zien vooral taak voor eigenaar/verhuurder bij naleven normering

De helft van de Nederlanders (48%) vindt dat de verantwoordelijkheid voor het voldoen aan de normering vooral moet komen te liggen bij de eigenaar/verhuurder van een woning (Figuur 6.4). Dit zijn vooral Nederlanders met een hoger inkomen, hogeropgeleiden en huurders. Men is duidelijk minder fan van verantwoordelijkheid voor de bewoner/huurder in de naleving van de normering. Vier procent van de Nederlanders wil dat deze groep deze verantwoordelijkheid vooral moet hebben. Een op de vijf Nederlanders ziet een rol voor de landelijke overheid weggelegd.

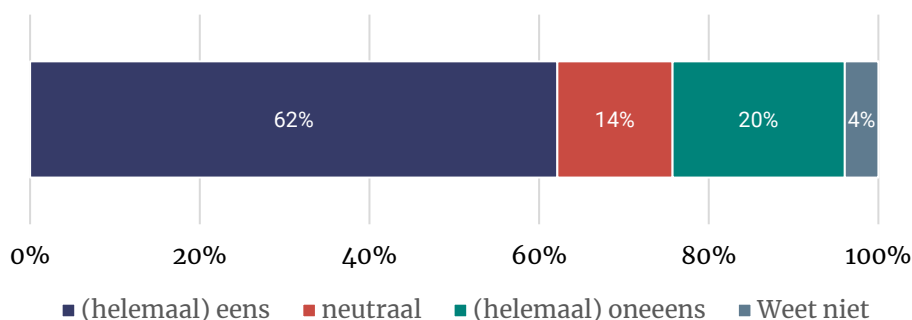
Figuur 6.4 – Bij wie zou wat u betreft de verantwoordelijkheid voor het voldoen van de normering vooral moeten liggen? Dus als uw woning niet aan de normering voldoet, wie moet dan zorgen dat dit opgelost wordt? (n=787)

Ruime steun voor ontzien lagere inkomens bij verduurzaming

De meeste Nederlanders (62%) vinden dat huishoudens met lagere inkomens meer moeten worden ontzien bij het verduurzamen van hun woning (Figuur 6.5). Een op de vijf Nederlanders is het hier niet mee eens. Dit zijn voornamelijk Nederlanders met een hoger inkomen, en Nederlanders die in een koopwoning wonen. Ook warmtepompbezitters zijn het hier vaker niet mee eens dan niet-warmtepompbezitters.

Figuur 6.5 – Huishoudens met lagere inkomens moeten meer worden ontzien bij het verduurzamen van de woning. (n=787)

Tabel 6.1 – Huishoudens met lagere inkomens moeten meer worden ontzien bij het verduurzamen van de woning. Uitgesplitst naar Nederlanders en warmtepompbezitters.

	Nederlanders (n=787)	Warmtepompbezitters (n=401)
(Helemaal) eens	62%	58%
Neutraal	14%	15%
(Helemaal) oneens	20%	26%
Weet niet	4%	1%
Totaal	100%	100%

A Respons naar achtergrondkenmerken

Doelgroep	Aantal
Nederlanders 18 +	787
Warmtepompbezitters	401

Verwarmingsmethode	18+ (n=787)	Warmtepomp (n=401)
Cv-ketel	80%	0%
Hybride warmtepomp	1%	32%
Elektrische warmtepomp	4%	68%
Warmtenet	5%	0%
Zonneboiler	0%	0%
Pelletkachel	1%	0%
Anders/weet niet	9%	0%
TOTAAL	100%	100%

Bouwjaar woning	18+ (n=787)	Warmtepomp (n=401)
2020 - 2022	3%	22%
2015 - 2019	4%	19%
2010 - 2014	5%	9%
2000 - 2009	10%	12%
1990 - 1999	10%	7%
1980 - 1989	14%	5%
1970 - 1979	16%	9%
1960 - 1969	10%	3%
1950 - 1959	6%	3%
1940 - 1949	1%	1%
Voor 1940	17%	10%
Weet ik niet	4%	1%
TOTAAL	100%	100%

Type woning	18+ (n=787)	Warmtepomp (n=401)
Vrijstaande woning	17%	38%
2- onder-1-kapwoning	18%	16%
Rijtjeshuis, tussenwoning	25%	14%
Rijtjeshuis, hoekwoning	13%	9%
Flat / appartement, laagbouw (maximaal 4 woonlagen)	16%	12%
Flat / appartement, hoogbouw (5 woonlagen of meer)	6%	6%
Seniorenwoning / serviceflat / aanleunwoning	1%	2%
Studentenflat / studentenhuis	2%	1%
Verzorgingstehuis / verpleeghuis	0%	0%
Boerderij	1%	2%
Woonboot	0%	0%
Woonwagen	0%	0%
Anders	1%	1%
TOTAAL	100%	100%

Leeftijd	18+ (n=787)	Warmtepomp (n=401)
18-39 jaar	25%	14%
40-64 jaar	46%	36%
65 jaar en ouder	29%	50%
TOTAAL	100%	100%

Huur/Koopwoning	18+ (n=787)	Warmtepomp (n=401)
Huurwoning/kamer	27%	16%
Koopwoning	73%	83%
Anders	1%	1%
TOTAAL	100%	100%

Inkomensniveau	18+ (n=787)	Warmtepomp (n=401)
Minimum (minder dan € 14.100)	6%	4%
Beneden modaal (€ 14.100 tot € 29.500)	11%	5%
Bijna modaal (€ 29.500 tot € 36.500)	13%	6%
Modaal (€ 36.500 tot € 43.500)	18%	16%
Tussen 1 en 2 keer modaal (€ 43.500 tot € 73.000)	24%	28%
Twee keer modaal (€ 73.000 tot € 87.100)	8%	11%
Meer dan 2 keer modaal (€ 87.100 of meer)	11%	22%
Weet ik niet / wil ik niet zeggen	10%	10%
TOTAAL	100%	100%

Opleidingsniveau (hoogst gevolgd)		18+ (n=787)	Warmtepomp (n=401)
Geen onderwijs / basisonderwijs / cursus inburgering / cursus Nederlandse taal			
LBO / VBO / VMBO (kader- of beroepsgerichte leerweg) / MBO 1 (assistentenopleiding)	Laag	21%	9%
MAVO / HAVO of VWO (eerste drie jaar) / ULO / MULO / VMBO (theoretische of gemengde leerweg) / voortgezet speciaal onderwijs			
MBO 2, 3, 4 (basisberoeps-, vak-, middenkader- of specialistenopleiding) of MBO oude structuur (vóór 1998)	Midden	38%	18%
HAVO of VWO (overgegaan naar de 4e klas) / HBS / MMS / HBO-propedeuse of WO-propedeuse			
HBO (behalve HBO-master) / WO-kandidaats- of WO-bachelor	Hoog	41%	74%
WO-doctoraal of WO-master of HBO-master / postdoctoraal onderwijs			
TOTAAL		100%	100%

B Gebruikte vragenlijst

Vragenlijst behoefteonderzoek hybride warmtepomp Natuur & Milieu

Inleiding

Welkom bij dit onderzoek over de verduurzaming van uw woning. Fijn dat u mee wilt doen!

Introvraag

1. Hoe verwarmt u momenteel uw huis?
 - a. Cv-ketel
 - b. Hybride warmtepomp -> **Deel warmtepompbezitters**
 - c. Elektrische warmtepomp -> **Deel warmtepompbezitters**
 - d. Warmtenet
 - e. Zonneboiler
 - f. Pelletkachel
 - g. Anders/weet niet

Deel voor niet-pompbezitters

U geeft aan dat u momenteel geen gebruik maakt van een warmtepomp

2. Heeft u ooit overwogen een hybride warmtepomp te nemen?
 - a. Ja
 - b. Nee -> **Vraag 4**
 - c. Weet niet -> **Vraag 5**

- 2b. Heeft u in 2022 een offerte aangevraagd voor een (hybride) warmtepomp?"
 - a. Ja
 - b. Nee -> **Vraag 3**

- 2c. Heeft de installateur u bij de offerte-aanvraag geïnformeerd over de levertijd van de warmtepomp?
 - a. Nee
 - b. Ja, de levertijd was minder dan 1 maand
 - c. Ja, de levertijd was 1 tot 3 maanden
 - d. Ja, de levertijd was 3 tot 6 maanden
 - e. Ja, de levertijd was 6 tot 9 maanden
 - f. Ja, de levertijd was langer dan 9 maanden

3. Waarom heeft u ooit overwogen een hybride warmtepomp te nemen?

Meerdere antwoorden mogelijk

(Antwoorden in random volgorde tonen)

- a. Een verlaagde energierekening
- b. Geldbesparing op de lange termijn
- c. Hogere verkoopprijs voor mijn huis
- d. Vanwege het klimaat/CO₂-uitstoot
- e. Meer comfort
- f. Ik was al bezig met een verbouwing/verhuizing
- g. Omdat ik verwacht dat het toch verplicht wordt
- h. Minder afhankelijk zijn van Rusland/buitenland
- i. Vermindering gasgebruik
- j. Anders, namelijk:
- k. Weet ik niet

Na vraag 3 naar vraag 5.

4. Waarom overweegt u niet om een hybride warmtepomp te nemen?

Geen toelichting

5. Wat zou u motiveren om wél over te stappen op een hybride warmtepomp?

Meerdere antwoorden mogelijk (Maximaal 3)

(antwoorden in random volgorde)

- a. Verlaging energierekening
- b. Besparen geld op lange termijn
- c. Wanneer de kosten niet te hoog zijn
- d. Vanwege het klimaat/CO₂-uitstoot
- e. Minder gasverbruik
- f. Meer comfort in woning
- g. Als ik het mee kan nemen in een grotere verbouwing
- h. Wanneer dit een hogere verkoopprijs voor mijn huis oplevert
- i. Anders, namelijk:
- j. Geen enkele reden, ik zou dit hoe dan ook nooit overwegen -> Vraag 7
- k. Weet niet/wil niet zeggen

6. Stel dat u een hybride warmtepomp aanschaft. Hoe zou u de aanschaf van een hybride warmtepomp willen financieren?

Meerdere antwoorden mogelijk

- a. Eigen (spaar)geld
- b. Extra lening
- c. Hypotheek
- d. Subsidie van de Rijksoverheid
- e. Subsidie van de gemeente
- f. Anders, namelijk:
- g. Ik wil hoe dan ook geen hybride warmtepomp aanschaffen
- h. Weet niet/ geen antwoord

(Hieronder krijgt 50% van de steekproef de variant “hybride” en 50% de variant “elektrische” warmtepomp te zien)

7. Welk bedrag denkt u dat u kwijt bent met de aanschaf (inclusief installatie) van een **hybride/elektrische warmtepomp**?

Als u het niet precies weet, maakt u dan alstublieft een inschatting.

€ _____

Ik weet het echt niet

8. Welk bedrag zou u acceptabel vinden om kwijt te zijn voor de aanschaf (inclusief installatie) van een **hybride/elektrische warmtepomp**?

Als u het niet precies weet, maakt u dan alstublieft een inschatting.

€ _____

Ik weet het echt niet

9. Binnen hoeveel jaar schat u de aanschafkosten en installatiekosten van een **hybride/elektrische warmtepomp** terug te verdienen als deze nu aanschaft?

Als u het niet precies weet, maakt u dan alstublieft een inschatting.

_____ jaar

Nooit

Ik weet het echt niet

10. Binnen hoeveel zou u de aanschafkosten en installatiekosten van een **hybride/elektrische warmtepomp** willen terugverdienen?

Als u het niet precies weet, maakt u dan alstublieft een inschatting.

_____ jaar

Ik weet het echt niet

→ naar algemeen deel na deel voor pompbezitters

- 11. U heeft aangegeven dat u momenteel gebruik maakt van een (hybride) warmtepomp. Waarom waren voor u de meest belangrijke redenen waarom u voor een (hybride) warmtepomp heeft gekozen?**

Meerdere antwoorden mogelijk (maximaal 3)

(Antwoorden in random volgorde tonen)

- a. Lagere energierekening
- b. Geldbesparing op de lange termijn
- c. Hogere verkoopprijs voor mijn huis
- d. Vanwege het klimaat/CO₂-uitstoot
- e. Minder gasverbruik
- f. Meer comfort
- g. Minder afhankelijk zijn van Rusland/buitenland
- h. Omdat ik dacht dat het in de toekomst verplicht wordt
- i. Anders, namelijk:
- j. Weet ik niet

- 12. Hieronder staan een aantal onderwerpen die te maken hebben met de overstap naar een (hybride) warmtepomp. Hoe tevreden bent u over de onderstaande onderwerpen?**

Gridvraag met opties: Zeer tevreden, Tevreden, Neutraal, Ontevreden, Zeer ontevreden

(Antwoorden in random volgorde tonen)

- a. De informatievoorziening vooraf
- b. Vinden van een installateur
- c. De installatie zelf
- d. Service/dienstverlening na de installatie

- 13. Hieronder staan een aantal eigenschappen van (hybride) warmtepompen. Hoe tevreden bent u over de onderstaande eigenschappen van uw warmtepomp?**

Gridvraag met opties: Zeer tevreden, Tevreden, Neutraal, Ontevreden, Zeer ontevreden, weet niet / n.v.t.

(Antwoorden in random volgorde tonen)

- a. De aanschaf- en installatieprijs
- b. De impact op uw energierekening
- c. Het geluid van uw warmtepomp
- d. Het ruimtegebruik van uw warmtepomp
- e. Het comfort door uw warmtepomp

14. Heeft u in de laatste 5 jaar een verwarmingsinstallatie (bijv. cv-ketel) vervangen en kreeg u toen informatie over verwarmingsopties anders dan een cv-ketel?

Meerdere antwoorden mogelijk

- a. Ik heb in de laatste 5 jaar geen verwarmingsinstallatie laten vervangen
- b. Ja, informatie van de installateur
- c. Ja, informatie van de gemeente
- d. Ja, informatie van mijn hypotheekadviseur
- e. Ja, informatie van de aanbieder
- f. Ja, informatie van iemand anders, namelijk:
- g. Nee, ik kreeg geen informatie over alternatieven
- h. Weet niet

15. Bent u in de laatste 5 jaar verhuisd?

- a. Ja
- b. Nee → V17
- c. Wil niet zeggen → V17

16. Heeft u bij de verhuizing informatie gekregen over alternatieven voor een cv-ketel om het huis te verwarmen?

Meerdere antwoorden mogelijk

- a. Ja, informatie van mijn makelaar
- b. Ja, informatie van mijn hypotheekadviseur
- c. Ja, informatie van mijn aannemer
- d. Ja, informatie van de gemeente
- e. Ja, informatie van iemand anders, namelijk:
- f. Nee
- g. Weet niet

17. Vindt u dat u voldoende informatie ter beschikking heeft over hybride warmtepompen?

Meerdere antwoorden mogelijk

(Antwoorden in random volgorde tonen)

- a. Ja
- b. Nee, ik wil meer informatie over de kosten
- c. Nee, ik wil meer informatie over de aanschafmogelijkheden
- d. Nee, ik wil meer informatie over de vergelijking met andere alternatieven
- e. Nee, ik wil meer informatie over de werking van een warmtepomp
- f. Nee, ik wil meer informatie over de impact op het klimaat
- g. Nee, ik wil meer informatie over de mogelijke risico's
- h. Nee, ik wil meer praktische voorbeelden
- i. Nee, ik wil meer informatie over iets anders:
- j. Nee, ik heb geen informatiebehoefte (exclusief)
- k. Weet niet

18. Hieronder volgen een aantal stellingen over warmtepompen. Geef van elk van deze stellingen aan of deze volgens u klopt of niet.

Grid met de opties: Klopt, Klopt niet, Weet ik niet

(In random volgorde tonen)

- a. Met een hybride warmtepomp kan een huishouden van het gas af
- b. Bij een hybride warmtepomp is een cv-ketel nodig, bij een elektrische niet
- c. Een hybride warmtepomp is ongeveer even duur als een elektrische warmtepomp
- d. De terugverdientijd voor een elektrische warmtepomp is korter dan voor een hybride warmtepomp
- e. Een hybride warmtepomp is eenvoudig te installeren in bestaande woningen
- f. Voor een hybride warmtepomp kun je geen subsidie ontvangen, voor een elektrische wel

Programmeur: Not back

Een hybride warmtepomp verschilt van een volledige elektrische warmtepomp. Bij een volledige elektrische warmtepomp is geen cv-ketel meer nodig, maar bij een hybride warmtepomp springt een cv-ketel bij op het moment dat de pomp de energievraag niet aankan. Dit is vooral het geval op koude dagen. Dat betekent dat je met een hybride warmtepomp niet van het gas af gaat. De kosten van de aanschaf van een hybride warmtepomp zijn een stuk lager dan die van een elektrische warmtepomp en ook de terugverdientijd van een hybride warmtepomp is korter dan die van een elektrische. Hybride warmtepompen zijn eenvoudig te installeren in bestaande bouw, elektrische warmtepompen zijn lastig te installeren in bestaande bouw en vereisen over het algemeen een ingrijpende installatie.

Als u een hybride warmtepomp aanschaft, kunt u een subsidie voor de aanschaf ontvangen.

19. Was u daarvan op de hoogte?

- a. Ja, de subsidie is ongeveer _____%
- b. Ja, maar ik weet niet exact hoeveel vergoed wordt
- c. Ja, maar ik heb geen idee hoeveel vergoed wordt
- d. Nee, dat wist ik niet
- e. Wil niet zeggen

Programmeur: Not back

20. Sinds 2022 wordt 30% van de aanschaf van een (hybride) warmtepomp vergoed. Wat vindt u van de bestaande subsidies voor (hybride) warmtepompen?

- a. Goed zoals ze nu zijn
- b. Ze zijn te hoog
- c. Ze zijn te laag
- d. Ze zijn onnodig
- e. Weet niet

Hybride warmtepompen worden de minimumstandaard voor verwarming van woningen. Mensen moeten bij vervanging van de cv-installaties overstappen op een duurzamer alternatief. In veel gevallen is dit een hybride warmtepomp, maar ook alternatieven zoals de volledig elektrische warmtepomp of een aansluiting op een warmtenet zijn mogelijk.

21. In hoeverre was u hier voor het onderzoek mee bekend?

- a. Tot in details
- b. Op grote lijnen
- c. Ik had er wel eens over gehoord, maar kende de details niet
- d. Ik had hier nog nooit over gehoord
- e. Weet niet

22. Per wanneer denkt u dat de hybride warmtepompen de minimumstandaard worden?

Jaar: _____

Ik weet het echt niet

23. Wat vindt u ervan dat hybride warmtepompen de standaard worden?

- a. Heel goed
- b. Goed
- c. Neutraal
- d. Slecht
- e. Heel slecht
- f. Weet niet

24. Hieronder staan een aantal onderwerpen over de normering hybride warmtepomp per 2026.

In hoeverre vormen onderstaande zaken een belemmering voor de plaatsing van een hybride warmtepomp in uw woning?

(Schaal met uitersten: Grote belemmering < > helemaal geen belemmering + Weet niet)

(In random volgorde tonen)

- a. De kosten van de aanschaf en installatie
- b. De kosten op de lange termijn
- c. De geschiktheid van mijn huis voor een hybride warmtepomp
- d. Het comfort in mijn huis
- e. Hoe ik aanschaf en installatie moet regelen

25. Bij wie zou wat u betreft de verantwoordelijkheid voor het voldoen van de normering vooral moeten liggen? Dus als uw woning niet aan de normering voldoet, wie moet dan zorgen dat dit opgelost wordt?

Het gaat hier niet om het toezicht op de naleving van de normering.

Selecteer de optie die het best volgens u past.

- a. Bij mijzelf
- b. Bij mijn verhuurder (filter alleen voor huurders)
- c. Bij de installateur
- d. Bij de gemeente
- e. Bij de provincie
- f. Bij de landelijke overheid
- g. Ergens anders, namelijk:
- h. Weet ik niet

26. In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

Huishoudens met lagere inkomens moeten meer worden ontzien bij het verduurzamen van de woning

- a. Helemaal eens
- b. Eens
- c. Neutraal
- d. Oneens
- e. Helemaal oneens
- f. Weet niet / geen antwoord

Achtergrond vragen (V27 t/m V32 alleen als niet bekend)

We zijn bijna aan het einde van vragenlijst. Tot slot hebben we nog enkele achtergrondvragen voor u.

27. Woont u in een?

- g. Huurwoning/kamer
- h. Koopwoning
- i. Anders, namelijk:

28. Woont u in een:

- a. Vrijstaande woning
- b. 2- onder-1-kapwoning
- c. Rijtjeshuis, tussenwoning
- d. Rijtjeshuis, hoekwoning
- e. Flat / appartement, laagbouw (maximaal 4 woonlagen)
- f. Flat / appartement, hoogbouw (5 woonlagen of meer)
- g. Seniorenwoning / serviceflat / aanleunwoning
- h. Studentenflat / studentenhuis
- i. Verzorgingstehuis / verpleeghuis
- j. Boerderij
- k. Woonboot
- l. Woonwagen
- m. Anders
- n. Weet ik niet / wil ik niet zeggen

29. Wat is het bouwjaar van uw woning?

- a. 2020-2022
- b. 2015 - 2019
- c. 2010 - 2014
- d. 2000 - 2009
- e. 1990 - 1999
- f. 1980 - 1989
- g. 1970 - 1979
- h. 1960- 1969
- i. 1950 - 1959
- j. 1940 - 1949
- k. Voor 1940
- l. Weet ik niet

30. Wat is het totale bruto jaarinkomen van uw huishouden?

Dit is een optelling van alle inkomens[i] van de leden van uw huishouden vóór aftrek van belastingen en premies.

Als u het niet precies weet, wilt u dan een inschatting maken?

[i] Denk hierbij aan loon, een uitkering, pensioen en/of een winstuitkering. Ook inkomen uit vermogen, alimentatie, kinderbijslag en huursubsidie moet u meetellen.

- 1. Minimum (minder dan € 14.100)
- 2. Beneden modaal (€ 14.100 tot € 29.500)
- 3. Bijna modaal (€ 29.500 tot € 36.500)
- 4. Modaal (€ 36.500 tot € 43.500)
- 5. Tussen één en twee keer modaal (€ 43.500 tot € 73.000)
- 6. Twee keer modaal (€ 73.000 tot € 87.100)
- 7. Meer dan twee keer modaal (€ 87.100 of meer)
- 8. Weet ik niet
- 9. Wil ik niet zeggen

31. Als er verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?

1. VVD
2. PVV
3. CDA
4. D66
5. GroenLinks
6. SP
7. PvdA
8. ChristenUnie
9. Partij voor de Dieren
10. 50 Plus
11. SGP
12. DENK
13. Forum voor Democratie met Thierry Baudet
14. Forum voor Democratie met Joost Eerdmans
15. Bij 1
16. BoerBurgerBeweging
17. Code Oranje
18. Libertaire Partij (LP)
19. Lijst Henk Krol
20. Partij Henk Otten
21. Mens & Spirit
22. NIDA
23. NL Beter
24. Piratenpartij
25. Volt
26. VSN
27. Andere partij, namelijk:
28. Blanco / ongeldig
29. Weet ik (nog) niet
30. Ik ga zeker niet stemmen
31. Ik heb in maart 2021 geen stemrecht
32. Wil ik niet zeggen

32. Hoe is uw huishouden samengesteld?

1. ik woon alleen
2. ik woon alleen (zonder partner) met kinderen
3. ik ben gehuwd/woon samen zonder thuiswonende kinderen
4. ik ben gehuwd/woon samen met thuiswonende kinderen
5. ik woon bij mijn ouder(s)/verzorger(s)
6. anders
7. weet niet/wil niet zeggen

33. Dit waren alle vragen. Heeft u nog opmerkingen over de vragenlijst of wilt u nog iets kwijt wat niet aan de orde is geweest?

34. Hoe prettig vond u het om deze vragenlijst in te vullen?
Kunt u de vragenlijst beoordelen met een cijfer van 1 tot en met 10?
(Waarbij een 1 is helemaal niet prettig en een 10 heel prettig)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Contactgegevens

I&O Research Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl